

Közjavak

A kormányzat kihívásai a mai piacgazdaságban

III. évfolyam

***

4. szám

***

2017. október-december

Az MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport tudományos folyóirata

A SZÁM TARTALMA

Állam és mások

Valentényi-Szilágyi Bernadett: A földforgalmi rezsim joggyakorlatának és az Alaptörvény P) cikkének kapcsolata

Tóth Judit: Tanulatlan felnőttek vagy képzetlen kormányzati vezetők?

Hangya Dóra: Hozzászólás a fogyatékossgal élők képzéséhez

Csákó Tímea: Janus-arcú önrendelkezési jog: jár-e Katalóniának függetlenség a nemzetközi jog alapján?

Fórum

Bordás Péter: Önkormányzati témájú kutatások a „fókuszban”

Valentényi-Szilágyi Bernadett: Egyházi pénzügyekről a jogi képzésben

Hírösszefoglalók

IMPRESSZUM

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Bartha Ildikó

SZERKESZTI A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

Bartha Ildikó (szerkesztő)
Bordás Péter (szerkesztő)
Horváth M. Tamás (a Szerkesztőbizottság elnöke)

KIADJA:

MTA-DE Közzolgálatási Kutatócsoport
Kiadásért felelős: Horváth M. Tamás, kutatócsoport-vezető

4028 Debrecen, Kassai út 26.
Levelezési cím: 4002 Debrecen, Pf. 400.
Tel/FAX: (52) 512-701/77119
E-mail: kozszolg.kut@law.unideb.hu
Blog oldal: kozjavak.hu

Megjelenik negyedévente

ISSN 2498-7190

© 2018 MTA-DE Közzolgálatási Kutatócsoport.

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a szerzők írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható. Idézni, szöveges tartalmat átvenni csak a forrásra való hivatkozással szabad.

TARTALOMJEGYZÉK

ÁLLAM ÉS MÁSONK

<i>A földforgalmi rezsim joggyakorlatának és az Alaptörvény P) cikkének kapcsolata</i>	3
<i>Tanulatlan felnőttek vagy képzetlen kormányzati vezetők?</i>	8
<i>Hozzászólás a fogyatékkal élők képzéséhez</i>	14
<i>Janus-arcú önrendelkezési jog: jár-e Katalóniának függetlenség a nemzetközi jog alapján?</i>	18

FÓRUM

<i>Önkormányzati témájú kutatások a „fókuszban”</i>	24
<i>Egyházi pénzügyekről a jogi képzésben</i>	26

HÍRÖSSZEFOGLALÓK

<i>Párizsi klímaegyezmény és a Trump-kormányzat: várható-e irányváltás?</i>	32
<i>Nukleáris reneszánsz a Kutatók éjszakáján</i>	35
<i>Uniós jogot sért a civil törvény, avagy új szakaszba lépett a kötelezettség-szegési eljárás</i>	36
<i>Idén is prémiumot kapnak a nyugdíjasok</i>	38
<i>Alaptörvénybe ütközik a Nemzeti Földalapról szóló szabályozás módosítása</i>	40
<i>Kúriai döntés született a tao-támogatásokról</i>	42
<i>Civil törvénnyel kapcsolatos népszavazás megengedhetőségéről döntött a Kúria</i>	45
<i>Új jelentés a PISA 2015-felmérés eredményeiről: együttműködés és probléma-megoldás</i>	48
<i>Összefoglaló minden idők legzöldebb klímakonferenciájáról</i>	50
<i>Újra terítéken a Brexit-kérdés?!</i>	53
Szerzőink figyelmébe	55

A FÖLDFORGALMI REZSIM JOGGYAKORLATÁNAK ÉS AZ ALAPTÖRVÉNY P) CIKKÉNEK KAPCSOLATA*

Valentényi-Szilágyi Bernadett¹²

2017. szeptember 6-án ülésezett az MTA ÁJB Közjogi Albizottsága, melyen tematikus megbeszélést tartott az Alaptörvény P) cikkében foglalt védelmi kötelezettségekről a termőföld forgalmához kapcsolódóan. Júniusban már hasonló témában szintén tartott a Bizottság egy pódiumbeszélgetést, akkor a tagállamok birtokpolitikai mozgásterével kapcsolatos trendekről, kérdésekről folytattak diskurzust a résztvevők egy kiküldött háttéranyag alapján.³ Most is és akkor is kiderült az érdeklődésből, hogy igény van a termőföldhöz kapcsolódó, a jogágakat átívelő szakmai polémiára a téma aktualitása, a szakmai és tudományos körökben felvetődő újabb és újabb megválaszolendő kérdések miatt. Mind a hazai, mind pedig az uniós jogalkotást, joggyakorlatot követve látszik, hogy egy folyamatosan alakuló jogterület a földforgalmi rezsim.

Hazánkban a korábbi szabályozást a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény, valamint a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény váltotta fel. Az új, földszerzést korlátozó szabályok megalkotása arra a tényre vezethető vissza, hogy 2014. május 1-jén Magyarország számára az uniós jog által biztosított termőföld moratórium lejárt. Ez pedig a földtulajdoni, földhasználati viszonyok teljes újragondolását, a Nemzeti Vidékfejlesztési Stratégiában megfogalmazott törekvésekkel összhangban álló rendezését és a közösségi normákhoz illeszkedő szabályozását tették szükségessé. Magyarországon ez a szabályozás komoly jelentőséggel bír különösen az állami szuverenitást tekintve, hiszen az ország összes területének mintegy 78 százalékát a mező- és erdőgazdasági földek teszik ki.⁴

---

* DOI 10.21867/KJK/2017.4.1.

¹Dr. Valentényi-Szilágyi Bernadett PhD, egyetemi adjunktus, DE-ÁJK

² A tanulmány alapjául szolgáló kutatás a Magyar Tudományos Akadémia és a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar közös, MTA–DE Közszolgáltatási Kutatócsoportjának "Az állami szabályozó szerepek újraértékelődése a szolgáltatásokban" c. projektje keretében készült. A projektirány elhelyezésére l.: Horváth M. Tamás és Bartha Ildikó (2016) *Az ágazati közszolgáltatások rendszertanáról*. In: uők.(szerk.) *Közszolgáltatások megszervezése és politikái. Merre tartanak?* Budapest: Dialóg Campus, 25–37. old.

³ Valentényi-Szilágyi Bernadett (2017): A földforgalmi rezsim kérdőjelei a bírósági joggyakorlat tükrében. *Jegyző és Közigazgatás*, 2017, XIX. évf., 4. szám.

⁴ Csák Csilla – Hornyák Zsófia – Kocsis Bianka – Olajos István – Kákai-Kunné Szabó Ágnes – Szilágyi János Ede (2017): *Agrárjog. A magyar agrár- és vidékfejlesztés jogi szabályozási lehetőségei a globalizálódó Európai Unióban*. Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2017. 41. old.

A földforgalmi szabályozás és az Alaptörvény P) cikke

Az Alaptörvény a korábbi alkotmányhoz képest eltérő szabályozást vezetett be a termőföld védelmének kérdésében. Míg korábban az alkotmányozó az egészséges környezethez és a testi-lelki egészséghez való jogot, mint a környezethez való generációs alapjogot deklarálta és ebből nem emelt ki semmit, addig az Alaptörvény O) cikke külön említette a természeti erőforrások körén belül a termőföldet, az ivóvízkészletet, a biológiai sokféleséget, illetve a kulturális értékeket.⁵Az új földforgalmi szabályozás jogalkotási folyamatának első lépése azonban az Alaptörvény harmadik módosítása volt, melyet az Országgyűlés 2012. december 17-én fogadott el.⁶A korábbi O) cikkben tartalmát lényegében a P) cikk alá helyezte és a védelmi kötelezettség tárgyát kiszélesítette.⁷A P) cikket az Alaptörvény negyedik módosítása is érintette oly módon, hogy a korábban „mezőgazdasági üzemre” szövegrész helyébe a „családi gazdaságokra, továbbá más mezőgazdasági üzemekre” megfogalmazás lépett. A módosítások célja az volt, hogy a sarkalatos szabályozási tárgyak a gazdálkodás terén a szabályozás stabilitását segítség elő, biztosítva annak hosszú távú kiszámíthatóságát. A P) cikk tehát sarkalatos törvény megalkotását írta elő az Országgyűlés számára oly módon, hogy az (1) bekezdésben megfogalmazott célok elérése érdekében felállítandó szervezeti formákról, hatósági jogkörökről, eljárási szabályokról nem rendelkezett, így tehát nagy szabadságot adott a jogalkotó számára, hogy milyen módon akarja elérni az alkotmányos elvek érvényesítését. Ez a szabadság azonban nem korlátlan, hiszen az Alaptörvény szabályai kötik az Országgyűlést. A kialakítandó részletszabályoknak illeszkedniük kell az Alaptörvényen alapuló jogrendszer más szabályaihoz.

---

⁵ O) cikk (1) Magyarország védi és fenntartja az egészséges környezetet.

(2) A természeti erőforrások, különösen a termőföld és az ivóvízkészlet, valamint a biológiai sokféleség és a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.

⁶ P) cikk (1) A természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.

(2) A termőföld és az erdők tulajdonjogának megszerzése, valamint hasznosítása (1) bekezdés szerinti célok eléréséhez szükséges korlátait és feltételeit, valamint az integrált mezőgazdasági termelés-szervezésre és a családi gazdaságokra, továbbá más mezőgazdasági üzemekre vonatkozó szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.

⁷ A P) cikk további értelmezése vonatkozásában ld. Farkas Henrietta Regina (2017): A környezethez való jog az Alaptörvény P) cikkének tükrében. In: *Közjogi Szemle*, 2017. 10. évf. 1. sz. 48-54. old. című tanulmányát!

Az Alaptörvényből az következik, hogy a termőföld egy alkotmányos védendő érték. A termőföld forgalmával kapcsolatos szabályoknak tehát az Alaptörvény P) cikkében foglaltakat kell előmozdítani és védeni, amely célokat a földforgalmi törvény preambuluma is részletesen ismerteti.⁸ A törvényben bevezetett korlátozások tehát minden esetben az alkotmányos szinten védett értéknek alárendelten vizsgálándók, tehát hogy a korlátozások alkalmasak, szükségesek és arányosak legyenek a P) cikk által megfogalmazott értékek védelmére. Orosz Sándor álláspontja szerint azonban a törvénynek számos olyan rendelkezése van, amelynek egyáltalán nem indoka és nem is célja a termőföld védelme, sem fenntartása, sem pedig a jövő nemzedékek számára való megőrzése, sőt a földforgalmi szabályok egy része a védelmi szintet csökkentik és a védelem eredményességét veszélyeztetik.⁹ Mindemelllett pedig vannak olyan rendelkezései is a földforgalmi szabályozásnak, amelyek előremutatóak a termőföld védelme szempontjából. Amennyiben tehát a hatályos földforgalmi rezsimit szeretnénk értékelni, akkor azt oly módon kell megtennünk, hogy azok az Alaptörvényben foglalt céloknak mennyiben tesznek eleget, mennyiben érvényesítik az ott foglaltakat.

Az Alkotmánybíróság és a Kúria gyakorlatában eddig felmerült kérdések

Az Alkotmánybíróság és a Kúria eddigi gyakorlata hasonló kérdésekre válaszolt. Tisztázták a földbizottság jogállását a termőföld adásvételi eljárásokban, foglalkoztak a földbizottság vétőjogával, a hatósági jóváhagyási eljárás döntéseinek közlésével, a földbizottság állásfoglalásával és az az ellen benyújtható kifogással. A földbizottsággal kapcsolatosan a legvitatottabb kérdés annak kereshetőségi joga. A probléma érzékenységet az adja, hogy a földbizottság állásfoglalásával szemben az önkormányzat képviselő-testületéhez kifogással lehet élni. A képviselő-testületnek pedig joga van a földbizottság állásfoglalását felülmíri, megváltoztatni. Amikor azonban ennek bírósági felülvizsgálatára kerül sor, a földbizottság vagy annak nevében eljáró kamara nem kapott kereshetőségi jogot a jogszabály értelmében. A Kúria több tucat esetében arra a következtetésre jutott, hogy a földbizottságnak nincs kereshetőségi joga, mivel a törvényből és a kapcsolódó alkotmánybírósági határozatokból is az vezethető le, hogy a szerződés jóváhagyási eljárásban a földbizottságnak sajátos magánjogi érdekeltisége van, amit a termőföld

---

⁸ Így például a falvak népességmegtartó képességének megújulása, a lakosság városba áramlásának mérséklődése, az agrártársadalom megszerveződése és további erősödése, a közepes méretű agrárüzemek elterjedése, a helyi élelmiszer-kereskedelem lehetőségeinek bővítése, élet- és versenyképes méretű földbirtokok létrejötte, birtokelaprózódás megakadályozása

⁹ Orosz Sándor (2017): Gondolatok a földforgalmi törvények alaptörvény-ellenességéről, In: *Gazdaság és Jog*, 2017. 25. évf. 3. sz. 9-16. old.

forgalmával érdekelt, de az egyes adásvételi szerződés tekintetében saját alanyi joggal nem rendelkezők képviseletében gyakorol.¹⁰ Tehát nem hatósági jogkört gyakorló, sajátos közvetett magánjogi érdekeltnek tekinthető a földbizottság. A keresetőségi jog azonban közvetlen érintettséget és érdekeltégi kapcsolatot feltételez. Ezt a kúriai álláspontot változtatta meg egy jogszabály módosítás a 2017. évi XLI. törvénnyel 2017. május 15-től, mely értelmében a földbizottságot annak állásfoglalása ellen előterjesztett kifogás elbírálására irányuló eljárásban az ügyfél jogállása, továbbá a kifogás elbírálásáról szóló döntés bírósági felülvizsgálata vonatkozásában keresetindítási jog illeti meg. A módosító javaslatot benyújtók szerint¹¹ elemi érdek fűződik ahhoz, hogy a földbizottság keresetőségi joggal rendelkezzen, ugyanis a helyi földbizottságok vannak leginkább annak tudatában, ha valaki spekulációs céllal kíván földhöz jutni, amit pedig az önkormányzat felülbírálva a földbizottsági döntést, mégis jóváhagyhat. A birtokpolitikai prioritásoknak tehát egyedi ügyekben is érvényesülniük kell, nem nélkülözhetik a szakmaiatlanságot.

A földforgalmi rezsimmel kapcsolatos vitafórum folytatási lehetősége

A földforgalmi szabályozás bírósági gyakorlatáról összességében megállapítható, hogy többnyire ismétlődő kérdések kerülnek a bíróságok elé, melyek eldöntését mára nagyban elősegítik az alkotmánybírósági határozatok és a kúria elvi döntései, véleményei. A gyakorlatban azonban az látszik, hogy az új szabályozással a hétköznapi földtulajdonosok nem találkoznak napi szinten. Abban az esetben, ha egy földműves egy meghatározott területen akár már több évtizede folytatja mezőgazdasági tevékenységét, az új rezsim nem igazán van rá hatással. A probléma akkor kezdődik, ha a tulajdonát el akarja adni vagy például területét a szomszédos, értékesítésre kerülő területtel bővíteni kívánja. A jogszabályok bonyolultságával, eljárási részletszabályokkal ekkor szembesül. Véleményem szerint, ha egy, a jogi szabályokban kevésbé jártas magyar gazda találkozik ezen új szabályokkal, akkor az adott ügyben több ponton elvérezhetnek a különböző alapjogok érvényesülése. Így például egy elővásárlásra jogosult ajánlata igenis visszatarthatja a földvásárlási szándéktól vagy épp nem teszi meg személyesen az adott nyilatkozatokat vagy nincs tisztában a kifogás lehetőségével. Ezt a nézőpontot vizsgálva újra felmerülhet a kérdés, hogy az Alaptörvényben és a földforgalmi törvényben lefektetett célokat valóban sikerül-e elérni a szabályozással.

***

---

¹⁰ Lásd például a 21/2016. számú közigazgatási elvi döntést.

¹¹ <https://www.nak.hu/kamara/kamarai-hirek/orszagos-hirek/94025-a-kamarai-perkepesseg-kevesebb-onkormanyzati-vetot-jelenthet> (letöltés dátuma: 2017. szeptember 23.)

Az Közjogi Albizottság ülésén több olyan kérdés merült fel a termőföld adásvételére vonatkozó szabályozással kapcsolatban, amely mentén érdemes további vitafórumokat tartani. A jogszabályi rendezés után sem tisztázott továbbra sem a földbizottságok gyakorlati működésük (Felálltak-e valójában ezek a bizottságok települési szinteken és a napi szinten működnek is?), szerepük a szerződés jóváhagyási eljárásban, jogállásuk a bírósági eljárásokban. Az Alaptörvény P) cikkében foglalt védelmi kötelezettség teljesítésével kapcsolatosan az alábbi kérdések lehetnek egy további szakmai diskurzus témái:

A hosszúra nyúló eljárások, a sok szereplő mennyiben képes hatékonyan szolgálni a termőföld védelmét?

Az eljárás összetettsége, bonyolultsága mennyire szolgálja a birtokpolitikai célok megvalósítását?

A termőföldszerzési korlátozások a termőföld nagyságát illetően mennyiben szolgálja a közepes birtokszerkezet és a jövő nemzedék számára való megőrzést?

A termőföldszerzési korlátok alóli kivételek (például földhasznosítási kötelezettségek alóli kivételek) mennyiben szolgálják a termőföld jövő nemzedéke számára való megőrzését?

Források jegyzéke:

- Csák Csilla – Hornyák Zsófia – Kocsis Bianka – Olajos István – Kákai-Kunné Szabó Ágnes – Szilágyi János Ede (2017): *Agrárjog. A magyar agrár- és vidékfejlesztés jogi szabályozási lehetőségei a globalizálódó Európai Unióban*. Miskolc, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2017. 41. old.
- Farkas Henrietta Regina (2017): A környezethez való jog az Alaptörvény P) cikkének tükrében. In: *Közjogi Szemle*, 2017. 10. évf. 1. sz. 48-54. old.
- Orosz Sándor (2017): Gondolatok a földforgalmi törvények alaptörvény-ellenességéről, In: *Gazdaság és Jog*, 2017. 25. évf. 3. sz. 9-16. old.
- Valentényi-Szilágyi Bernadett (2017): A földforgalmi rezsim kérdőjelei a bírósági joggyakorlat tükrében. *Jegyző és Közigazgatás*, 2017, XIX. évf., 4. szám.
- Kúria 21/2016. számú közigazgatási elvi döntés.
- <https://www.nak.hu/kamara/kamarai-hirek/orszagos-hirek/94025-a-kamarai-perkepesege-kevesebb-onkormanyzati-vetot-jelenthet>

TANULATLAN FELNŐTTEK VAGY KÉPZETLEN KORMÁNYZATI VEZETŐK?*

Tóth Judit¹

Az UNESCO Felnőttoktatási Világkonferenciája már 1960-ban, Montrealban deklarálta az egész életen át tartó tanulás eszméjét és elkerülhetetlenségét. Az eredeti montreali eszme egyetemes emberi értékeket hordoz, olyan fejlesztést tételez fel, amely az általános műveltség és a szakműveltségek harmonikus egységére épít, hogy minden személyiség minél teljesebben kibontakozhasson. A vízió arra is kiterjed, hogy a nevelés, a képzés egyszer megszünteti önmagát, mert átadja a helyét az önképzésnek. Ettől még messze vagyunk, ahogyan az állam elhalásától is.

Az egész életre kiterjedő tanulás új modellje (*lifelong learning*) kiterjesztve és kiegészítve tartalmazza az élet egészére, vagyis a mindentől és mind módon tanulás (*lifewide learning*) elérését. Maga az élet is felfogható ugyanis egy tanulási, alkalmazkodási folyamatnak. Mindezen belül a felnőttképzés iskolarendszerbeli és azon kívüli formái egyszerre fejleszteni, hogy a tanköteles korban meg nem szerzett tudást és képességeket kialakítsa (második és többedik esély), de magában foglalja a továbbképzést, a megváltozott élethelyzetekből adódó átképzési követelmények kielégítését, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok integrálódásának elősegítését² és a művelődés, a szabadidő hasznos eltöltésének a lehetőségét. Ezt a célt a felnőttképzési és közművelődési intézményrendszer szolgálja, amelyet mintegy ötezer képzési cég, valamint az informális oktatás és a távoktatás formái egészítenek ki. A tanulás biológiai, szociális, kulturális, anyagi képességeinek súlyos hiányával magyarázható talán, hogy Magyarországon a felnőtteknek, optimista becslések szerint csak a 8–9%-a tanul, eltérően az EU által elvárt 12,5%-nak, miközben a magyar cégek 18–37%-a nyújt képzést dolgozóinak az EU 25–57%-os átlagával szemben. A 15 évesnél idősebb népesség egynegyede pedig nem rendelkezik alapfokú végzettséggel. Vagyis a funkcionális analfabéták számának, arányának csökkentésében fontos szerepet kell vállalnia a felnőttképzésnek. Ezeknek az adatoknak a javulásához persze kell, hogy a felnőtt oktatókat kiképezzék, az elérhető európai tapasztalatokat átvegyék, a felnőttképzésbe bekapcsolódás pedig ne külső kényszer legyen, hanem saját, belső igény. Ha az élethosszig tartó tanulás örömet ad, az egyén életlehetőségeit kiteljesítő szerepe tudatosul,

---

* DOI 10.21867/KJK/2017.1.2.

¹Dr. Tóth Judit CSc, tanszékvezető egyetemi docens, SZTE-ÁJK

² Erről bővebben lásd a Szegedi Egyetem EduMAP projektjét: <https://www.u-szeged.hu/edumap/celkituzes/felnottkepzes-mint-aktiv> (letöltés dátuma: 2017. október 2.)

például úgy, hogy értékeli, minden új élethelyzet egyben tanulás is³. Ehelyett ma a felnőttképzésben az általános képzést (szakmai képzés, magasabb iskolai végzettség megszerzése) és az idegen nyelvi oktatást tartja kiemelten fontosnak a szakmai közönség.

A 2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzés bürokratizálódásáról szól, stratégiai irányokról aligha. A másfélszáz szakasz zöme a képzést nyújtók engedélyeztetéséről, valamint a sérült felnőtteknek adott képzések állami támogatásra pályázásáról, a minőségbiztosítás formai kérdéseiről és az adatszolgáltatásról rendelkezik. Például a felnőttképzést folytató intézmény képzési tevékenysége minőségének folyamatos javítása céljából a miniszter rendeletében meghatározott minőségbiztosítási keretrendszernek megfelelő minőségbiztosítási rendszert működtet, és a minőséget az állami hatóság legalább két évente ellenőrzi. A hallgatói jogok alapja pedig az, hogy mindenkire egyaránt alkalmazható, aki nem tanköteles (16 év feletti) vagy tankötelessként felnőttképzésben is részt vesz. A szerencsések tehát 16 év felett még közoktatási intézményekben tanulnak, a kevésbé kiváltságosok pedig már felnőttképzési intézményben. A felnőttképzés persze nagyrészt saját vagy a munkáltatók zsebére megy, az állam – a szabályozáson, engedélyezésen, ellenőrzésen és adatgyűjtésen kívül – szerény támogatást nyújt a központi költségvetésből, valamint a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról szóló törvény alapján, azzal, hogy a szakképzési hozzájárulásnak a szakképzési hozzájárulásra kötelezett által a saját dolgozói képzésére elszámolható egy része. Ezek terhére támogatás nyújtható annak a magyar és a nem magyar állampolgárnak, aki a szabad mozgás jogát Magyarországon gyakorolja, bevándorolt, letelepedett, befogadott, hontalan, menekült vagy oltalmazott). Végül a fogyatékos felnőttek képzéséhez a költségvetési törvényben meghatározott mértékű normatív támogatást nyújthat a kormányrendeletben meghatározott feltételekkel⁴ (pl. más támogatás hiányában) és a támogatási igények kielégítésére meghatározott sorrend szerint. Nem kell tagadni, hogy az elmúlt években a Nemzeti Foglalkoztatási Alap mellett jelentősebbek voltak az európai uniós forrásokból a felnőttek képzéséhez nyújtható, foglalkoztatás elősegítését célzó képzési támogatások. További megszorítás, hogy a támogatásban kizárólag a felelős miniszterrel a felnőttképzés támogatásáról szóló megállapodást kötő felnőttképzési intézmény részesülhet.

Ha jól olvasom, a 2017. évi költségvetésben a Szakképzési Centrumok által ellátott felnőtt oktatási tevékenységre 6 milliárd forintot szánnak, bár a szakképzési és felnőttképzési támogatás teljes összege 19 milliárd forint, és jut egy szűk milliárd a centrumokban az ellátottak pénzbeli juttatásaira. Ez biztosan nem fedezi sem az igényeket, sem az egész életen át tartó tanulás

³ Kaposi József előadása (2013): www.kaposijozsef.hu/wp-content/.../6.-Élethosszig-tartó-tanulás-felnőttek-képzése.ppt (letöltés dátuma: 2017. október 2.)

⁴ 123/2007. (V. 31.) Korm. rendelet a felnőttképzési normatív támogatás részletes szabályairól

keretstratégiáját,⁵ amely 2014-2020 között megszabja a szakpolitikai irányt, 120 oldalon.⁶ Igaz, abban egyértelművé teszik, hogy „a keretstratégia megvalósítása elsődlegesen a Gazdasági Innovációs Operatív Program és az Emberi Erőforrás Operatív Program intézkedésein keresztül történik”. Mégpedig úgy, hogy a megfelelő és kimutatható hatás érdekében az Európai Bizottság javaslata szerint a támogatások koncentrációjára van szükség. A stratégia nem vacakol sokat az egyéni önmegvalósítással, örömet adó tanulással, az emberi személyiség kiteljesítésével, csakis foglalkoztatási és gazdaságfejlesztési kérdésekre figyel, ugyanis a „magyar gazdaság fejlesztéséhez nélkülözhetetlen a humán erőforrás fejlesztése, az aktív korú népesség foglalkoztathatóságának és versenyképességének folyamatos javítása”, ide értve a cégek, kisvállalkozások versenyképességét is. Megemlíti, hogy van szociális következménye is az efféle fejlesztésnek, azaz egészében „a tágran értelmezett humán tőke fejlesztéséről” van szó. A stratégia hangsúlyozza, hogy „a munkaalapú társadalom és a teljes foglalkoztatottság elérése érdekében a foglalkoztatás bővítéséhez és a munkavállalók alkalmazkodóképességének és versenyképességének javításához szükséges a valós reálgazdaság igényeinek és a növekedési potenciállal rendelkező ágazatok képesítési szükségleteinek megfelelő és ahhoz rugalmasan igazodó, versenyképes tudást biztosító képzési és egész életen át tartó tanulási rendszer megteremtése”. További cél, hogy a foglalkoztatás bővítése érdekében – és nem az önálló élet, a társadalmi hasznosság érdekében– alapvetőnek tekintik „a hátrányos helyzetű álláskeresőket és inaktívakat, kiemelten az alacsony iskolai végzettségűeket, tartós munkanélkülieket, romákat, az időseket, a fiatalokat, a kisgyermeket nevelők munkaerőpiaci részvételének és foglalkoztathatóságának javítását, az elsődleges munkaerőpiacra történő belépésük támogatását”. Végül eljut odáig a stratégiai gondolkodás, hogy „a tanulási, kulturális, közművelődési infrastrukturális fejlesztéseken és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javításán keresztül az életminőség javítása” felé haladjunk, a szükséges társadalmi partnerekkel, az érintett területek szakmai és civil szervezeteivel való konzultációja alapján.

A megvalósítás nyomon követésének kidolgozását csak a stratégia elfogadása utánra tervezték az EMMI indikátor munkacsoportja vezetésével. „A monitoring adatok előállításában, összegyűjtésében, rendszerezésében nagyban támaszkodunk a háttérintézmények szakértői bázisára. A monitoring-jelentést két évente – a kormányzat stratégiaalkotási előírásaival összhangban – összeállítjuk és a kormány honlapján nyilvánosságra hozzuk.” Kérem, szóljon, aki ezt olvasta!

5

<http://www.kormany.hu/download/7/fe/20000/Eg%C3%A9sz%20%C3%A9leten%20%C3%A1t%20tart%C3%B3%20tanul%C3%A1s.pdf> (letöltés dátuma: 2017. október 2.)

Pedig nem előzmény nélküli a felnőttképzési, egész életen át tartó tanulás stratégiája, hiszen 2005 szeptemberében, igaz, csak 60 oldalas anyagban határozták meg⁷ ennek céljait, eszközeit és forrásait a stratégiájában. Abban kiemelték, hogy a hazai és az uniós források bővülése mellett a modellben a keresleti oldal fejlesztésére nagyobb figyelmet kell fordítani, hiszen a fejlett országokban a tanulásba való befektetésnek olyan modellje vált uralkodóvá, „amely az egész életen át tartó tanulás finanszírozását a társfinanszírozás elvére alapozza. A társfinanszírozási modellek – az egész életen át tartó tanulás tanulóközpontú és kereslet-irányította orientációjával összhangban – többnyire olyan új pénzügyi ösztönzők és eszközök alkalmazására épülnek, amelyek célja az egyének támogatása, különösen azok esetében, akiknél a részvétel akadályát a tanulás költségei jelentik.” Ugyanis a felnőttképzési törvény végrehajtási rendeletei akkor megteremtették a pénzügyi érdekeltséget a szolgáltatók oldalán, azonban továbbra sem volt egyértelmű, hogy hogyan motiválhatók és ösztönözhetőek a felnőttek tömegei az egész életen át tartó tanulásban való részvételre. „Különösen problematikus ez a munkaerő-piaci képzettségekkel eddig el nem ért, alacsony végzettségű, hátrányos helyzetű népesség esetében. A kereslet ösztönzését segíteni tudja a meglévő költségvetési források hatékonyabb felhasználása.”

Ezt fejtette ki az Állami Számvevőszék háttérelmzése 2009-ben.⁸ A holland, német, lengyel és magyar felnőttképzési rendszer összevetése alapján egyértelmű, hogy Magyarország a felnőttképzési stratégiai célértékeket illetően elmaradásban van az EU tagállamaihoz képest: az egész életen át tartó tanulásban a magyar 25-64 év közötti népesség mindössze 3,1 százaléka vesz részt felnőttképzésben, szemben az EU25-ök 9,6 százalékos átlagával (és ezek az adatok azóta sem javultak.) A felnőttképzés mai struktúrája és a képzésbe vontak száma nem követi a halmozottan hátrányos helyzetűek aktív népességben és munkanélküli regisztrációban megfigyelhető struktúráját. Magyarországon a felnőtt korú népesség közel 16%-a funkcionális analfabéta, nem képes az írás és olvasás képességét a mindennapi élete során ténylegesen használni. Emellett a népesség több mint 30%-a alulképzett, ami hátráltatja, hogy válsághelyzetben munkahelyet, szakmát, lakóhelyet tudjon váltani. A hazai felnőttképzés problémája továbbá, hogy az alacsony képzettségű célcsoportok a lakóhelyükön nem juthatnak közvetlenül felzárkóztató képzésekhez, mert ott nem kifizetődő a piaci szolgáltatás-kínálat. A felnőttképzésen belül a szakképzés és a szakmai továbbképzés a meghatározó. A jogszabály említi ugyan az „*általános célú felnőttképzést*” is, de a gyakorlatban kevés olyan lehetőséget nyújt, amely biztosíthatná az ilyen jellegű

⁷ Az egész életen át tartó tanulás stratégiájának megvalósítását szolgáló feladatokról szóló 2212/2005. (X. 13.) Korm. határozat, összefüggésben a felnőttképzés fejlesztésének irányelveiről és cselekvési programjáról szóló 1069/2004. (VII. 9.) Korm. határozatban foglaltakra.

⁸ Forrás:

<https://www.asz.hu/storage/files/files/Szakmai%20kutat%C3%A1s/2009/t312.pdf?ctid=739>

(letöltés dátuma: 2017. október 2.)

képzések jelentős növekedését, jóllehet ezek a képzési formák lennének képesek pótolni az alapképzettségbeli hiányokat, ami pedig előfeltétele lenne a társadalmi hátrányok mérséklésének, ezzel együtt a felnőttképzés hatékonysága javításának. A felnőttképzés és az egész életen át tartó tanulás fő gazdasági célja (a munkaerő-piaci igények minél teljesebb kielégítése) mellett nagyon fontosak a társadalompolitikai céljai is: az esélyegyenlőség és a társadalmi befogadás előmozdítása. A felnőttképzés az az eszköz, amellyel a kirekesztődési spirál megtörhető. Ugyanakkor a magyar adatok és a nemzetközi összehasonlítások azt mutatják, hogy e téren a magyar felnőttképzési rendszer nagyon gyengén teljesít. Magyarország az iskolarendszeren kívüli *felnőttképzés esetében a piaci modell mellett döntött*. Ez a modell élénk versenyt és gazdag, sokszínű képzési kínálatot eredményez. A magyar szabályozás látszólag korszerű a tekintetben, hogy a felnőttképzési kínálattal szemben nagyon komoly minőségi és fogyasztóvédelmi követelményeket állít. Érdemes megvizsgálni, hogy ezek a gyakorlatban hogyan érvényesülnek. Ugyanakkor a piaci modell két nagy veszélye az, hogy a piac kínálat-vezérelté válik, és ezáltal a leginkább rászorulóknak nem jutnak hozzá megfelelő mértékben a nekik szükséges képzéshez. Ezért az ellenőrzésnek kiemelt figyelmet kellene szentelni azokra az intézkedésekre, amelyek révén e piac kereslet-vezéreltsége erősíthető, és megakadályozható, hogy a leghátrányosabb helyzetben lévők alulreprezentáltak legyenek a felnőttképzésben vagy teljesen kiszoruljanak a képzési rendszerből.

A felnőttképzés finanszírozási rendszere négycsatornásból kétcsatornássá vált ugyan, de jelentősen növekedtek az ilyen célra felhasználható európai források. A felhasználás első tapasztalatai ellentmondásosak, az átlagos képzési költségek jelentősen emelkednek, bár javul a leghátrányosabb helyzetű rétegek részvételi aránya a felnőttképzésben. Az elhelyezkedés eredményessége nehezen mérhető. Ennek alapján indokolt a vizsgálatban kiemelten foglalkozni az EU pénzek felnőttképzési felhasználásával, ráadásul úgy, hogy igazából azt kellene megvizsgálni, hogy a felnőttképzési célok hogyan épültek be az egyes szakpolitikákba (szerkezetileg, tartalmilag, módszertanilag a társadalompolitikába, az információs és kommunikációs politikába, a finanszírozási politikába), ahogy azt paradigmátikusán összefoglalta Halász Gábor. Azt meg én teszem hozzá, hogy az 1990-es években a GDP egy százalékát kitevő felnőttképzési közkiadást ma közmunkára költik, amelyben nincs semmiféle képzési tartalom, azaz ideje emiatt is sürgetni a szemléletváltást!

***

A felnőttképzésben jártasak sürgetik a paradigma-váltást, hogy a döntéshozók is felismerjék: a felnőttképzés a 21. században kulcs iparág. A legfőbb problémákat illetően csatlakozni tudok Pásztor Eszter blogján leírtakhoz,⁹

---

⁹ <http://pasztoreszter.blogspot.hu/2017/05/mi-tanfolyamaid-igazi-erteke.html> (letöltés dátuma: 2017. október 2.)

miszerint a felnőttek részvétele a képzésekben az európai átlaghoz képest rendkívül alacsony. A felnőttképzés túlszabályozott, ami nem ösztönzi a képzések indítását. Mindemellett pedig túlságosan magasak az óraszámok, ami nehezen fér bele a felnőttek idejébe.

Források jegyzéke:

- <https://www.asz.hu/storage/files/files/Szakmai%20kutat%C3%A1s/2009/t312.pdf?ctid=739>
- <http://pasztoreszter.blogspot.hu/2017/05/mi-tanfolyamaid-igazi-erteke.html>
- www.kaposijozsef.hu/wp-content/.../6.-Élethosszig-tartó-tanulás-felnőttek-képzése.ppt
- <http://www.kormany.hu/download/7/fe/20000/Eg%C3%A9sz%20%C3%A9leten%20%C3%A1t%20tart%C3%B3%20tanul%C3%A1s.pdf>
- <https://www.u-szeged.hu/edumap/celkituzes/felnottkepzes-mint-aktiv>
- Az egész életen át tartó tanulás stratégiájának megvalósítását szolgáló feladatokról szóló 2212/2005. (X. 13.) Korm. határozat,
- a felnőttképzés fejlesztésének irányelveiről és cselekvési programjáról szóló 1069/2004. (VII. 9.) Korm. határozat

HOZZÁSZÓLÁS A FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐK KÉPZÉSÉHEZ *

Hangya Dóra¹

A fogyatékossgal élő felnőttek képzésével kapcsolatban elmondható, hogy ha megnézzük a 123/2007. (V. 31.) Korm. rendeletet – mely jelenleg is hatályos –, akkor azt láthatjuk, hogy az még mindig a 2001. évi CI. törvényre hivatkozik és a felnőttképzési normatív támogatás szempontjából fogyatékossgal élő személy meghatározása kapcsán is a 2001. évi CI. törvény 29. paragrafusának 8. pontját jelöli meg, mely nem azonos a 2013. évi LXXVII. törvényben található meghatározással. Mindez egy rendkívül inkongruens és zavart helyzetet eredményez a felnőttképzési normatív támogatásra vonatkozóan.²

A 2011. évi magyar népszámlálási adatok szerint³ a fogyatékossgal élő személyek száma 457 ezer fő, a népesség 4,6 százaléka. A népszámlálás adatai szerint a fogyatékossgal élő személyek 20,16 %-a az általános iskola 8. évfolyamánál alacsonyabb végzettséggel sem, 36,18%-a általános iskola befejezett 8. évfolyamával rendelkezik. Érettségivel a fogyatékossgal élő személyek 22,46 %-a, középfokú iskolai végzettséggel, szakmai oklevéllel 16,99 %-a, mely meglehetősen alacsony arány. A diplomások aránya csupán 11, 41 % (KSH, 2013). Ezek mögött az adatok mögött okként feltételezhető a fogyatékossgal élő személyek oktatáshoz való hozzáféréseinek alacsonyabb szintje. A 2011. évi népszámlálás során a bevallottan fogyatékossgal élő emberek közül 110.541 fő jelölte meg, hogy fogyatékossga akadályozza a tanulásban és a munkavállalásban egyaránt. A 2015-2025 közötti időszakra vonatkozó Országos Fogyatékossgügyi Program kiemeli a fogyatékossgal élő személyek népszámlálási adataira hivatkozva, hogy a legmagasabb iskolai végzettségre vonatkozó adatok jóval elmaradnak a társadalom egészére vonatkozó mutatóktól. A fogyatékossgal élő és megváltozott munkaképességű személyek alacsonyabb iskolai végzettsége egyértelműen kihat a munkaerő-piaci lehetőségekre és ennek következtében a megváltozott munkaképességű emberek nemzetközi összehasonlításában alacsonyabb foglalkoztatási rátájára. Az iskolarendszeren kívüli felnőttképzés szerepe ezért – mind a képzés, mind az át- és továbbképzés szempontjából – rendkívül meghatározó lehet.

---

* DOI 10.21867/KJK/2017.4.3.

¹ Hangya Dóra, SZTE JGYPK Felnőttképzési Intézet

² Hangya Dóra (2016): Fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci (re)integrációjának aktuális kérdései a felnőttképzés területén – I. rész In: *Neveléstudomány folyóirat* 2016/4, 31-45 old.

³ http://www.ksh.hu/nepszamlalas/fogyatekossag_sb (letöltés dátuma: 2017. október 20.)

A 2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről meghatározza a fogyatékos felnőtt fogalmát⁴ és rendelkezik a felnőttképzési normatív támogatásról. A törvényhez kapcsolódó 393/2013. (XI. 12.) Korm. rendelet 2. pontjának 16.§-a pedig kimondja, hogy engedély csak annak a kérelmezőnek adható, amely rendelkezik – a (2), valamint a (4) és (5) bekezdésben foglalt eltéréssel – a (3) bekezdésben és az 1. és 2. mellékletben meghatározott tárgyi, valamint a (7) bekezdésben foglalt személyi feltételekkel. A (2) szerint a felnőttképzést folytató intézménynek a 2. mellékletben meghatározott tárgyi feltételeket abban az esetben kell biztosítani, ha a képzési program alapján megvalósuló képzésbe fogyatékos felnőttek is bekapcsolódnak. A felnőttképzést folytató intézménynek a tárgyi feltételek közül azokkal kell rendelkeznie, amelyek a képzésbe bekapcsolódó fogyatékos felnőtt számára lehetővé teszik, hogy állapotának megfelelő önállósággal vehessen részt a képzésben. A rendelet alapján a mellékletek táblázataiban felsorolt eszközök, felszerelések helyettesíthetők az érintett eszköz, felszerelés funkcióját kiváltó, korszerű eszközzel, felszereléssel. A nem akadálymentes képző intézmény, illetve tanulási folyamat egyértelműen okozhatja a fogyatékossgal élő felnőtt távolmaradását, lemorzsolódását, valamint a tanulási motiváció csökkenését. A kutatás eredményei jól mutatják, hogy értelmzési zavarok tapasztalhatók a felnőttképzés jogszabályi környezetében jelentkező, az intézmények számára előírt kötelezettségek kapcsán, valamint inkongruencia fedezhető fel a biztosítandó feltételek és az érintett célcsoporthoz tartozó személyek valódi szükségletei között. Az új felnőttképzési rendszer bár méltányosnak tűnik, mégsem tekinthető annak, hiszen nem ösztönzi a felnőttképzési intézményeket nyitottságra és képzéseik hozzáférhetővé tételét fogyatékossgal élő felnőttek számára, hiszen a rendeletben felsorolt tárgyi (!) feltételeket abban az esetben kell „csak” biztosítaniuk, ha valóban részt szeretne venni valamely képzésükön fogyatékossgal élő felnőtt. Szükséges egy hatékonyabb, a munkaerőpiac elvárásaira reagáló képzési rendszer létrejötte, mely intenzívebben, fókuszáltabban képes segíteni a fogyatékossgal élő és megváltozott munkaképességű személyek munkaerő-piaci elhelyezkedését, figyelembe veszi az eltérő tanulási szükségleteket.

A fogyatékossgal élő személyek csoportjából külön kiemelendők a siket személyek. A siket személyek az iskolázottság szempontjából elmaradnak más megváltozott munkaképességű célcsoportoktól, hiszen némiképp nagyobb arányban vannak, akik legfeljebb általános iskolát végeztek és kevesebben, akik felsőfokú végzettséggel rendelkeznek. Ennek okaként feltételezhető, hogy az

---

⁴A 2013. évi LXXVII. törvény 12. pontja szerint fogyatékos felnőtt: „a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 4. § a) pontjában meghatározott, a súlyos fogyatékossgal minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékossgal támogatás folyósításának szabályairól szóló kormányrendeletben szereplő mértékű fogyatékossgal rendelkező személy, amennyiben e törvény alkalmazásában felnőttnek minősül;”

oktatási intézmények többsége nem tud illeszkedni a hallássérült tanulók speciális szükségleteihez, a kommunikációs akadályok csökkentéséhez. Az alacsony iskolázottság pedig természetesen együtt jár a rosszabb munkaerőpiaci pozíciókkal.

Az ENSZ Egyezmény ratifikálásának eredményeként született meg a 2009. évi CXXV. törvény a magyar jelnyelvről és a magyar jelnyelv használatáról, mely többek közt segíti a célcsoport oktatáshoz történő hozzáférését. A törvény elismeri a jelnyelv kulturális és közösségformáló erejét, rögzíti a hallássérült személyek nyelvi jogait és többek között biztosítja a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférést. A jelnyelvi törvény a magyar jelnyelvet önálló, természetes nyelvnek ismeri el. A törvény kimondja, hogy az állam által biztosított térítésmentes jelnyelvi tolmácsszolgáltatás időkerete évi 36 000 óra, személyenként legfeljebb 120 óra. A törvény (2) pontja meghatározza, hogy a személyenkénti időkereten felül, hogy az állam további térítésmentes tolmácsszolgáltatást biztosít az oktatásban. A (2) bekezdés rendelkezik arról, hogy „a) a tanulói jogviszonnyal összefüggésben a gimnáziumban, szakközépiskolákban, illetve a szakiskolában tanulói jogviszonyban álló személy részére tanévenkénti 120 óra; b) a hallgatói jogviszonnyal összefüggésben a felsőoktatási hallgatói jogviszonyban álló személy részére szemeszterenként 60 óra; c) a képzéssel összefüggésben a felnőttképzésben részt vevő személy részére képzésenként a képzés óraszámának 20 százalékának megfelelő mértékű térítésmentes jelnyelvi tolmácsszolgáltatást biztosít.” Utóbbinál érdekes belegondolni egy 400 órás felnőttképzés keretein belül zajló OKJ-s tanfolyamba. Ebben az esetben egy hallássérült személy számára, ha az oktatáshoz való hozzáférést nézzük, „csupán” 80 órában segítség a tolmács – a fennmaradó 320 órában nem –, valamint a teljesítményértékelés, a vizsgáztatás során, hiszen ebben az esetben is rendelkezik a törvény finanszírozási szabályokról.⁵

Források jegyzéke:

- Hangya Dóra (2012): *„Beszélő kezek” Hallássérültek tanulási lehetőségei a felnőttképzésben* In: Juhász Erika - Chrappán Magdolna: Tanulás és művelődés, Debreceni Egyetem TEK BTK Neveléstudományok Intézete, KultúrÁsz Közhasznú Egyesülete, Debrecen, 260-268. old.
- Hangya Dóra (2013): *Hátrányos helyzetű célcsoportok mentorálási tapasztalatai. A fogyatékossgal élők és az időskorúak felnőttképzési sajátosságai*, SZTE JGYPK, Szeged, 111 old.

---

⁵ Hangya Dóra (2016): *i.m.*

- Hangya Dóra (2016): Fogyatékossgal élő személyek munkaerőpiaci (re)integrációjának aktuális kérdései a felnőttképzés területén – I. rész In: *Neveléstudomány folyóirat* 2016/4 , 31-45. old.
- Hangya Dóra (2016): „Esély(egyenlőség)- részvétel-lehetőség. Fogyatékossgal élő személyek munkaerő-piaci (re)integrációjának aktuális kérdései a felnőttképzés területén” kutatási jelentés, KJM Alapítvány Budapest:
http://www.kjmalapitvany.hu/sites/default/files/phd/Kutatasi-besz_HangyaDora_KJM_PhD.pdf
- http://www.ksh.hu/nepszamlalas/fogyatekossag_sb
- 2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről
- 123/2007. (V. 31.) Korm. rendeletet

JANUS-ARCÚ ÖNRENDELKEZÉSI JOG: JÁR-E KATALÓNIAÉNAK FÜGGETLENSÉG A NEMZETKÖZI JOG ALAPJÁN?*

*Csákó Tímea*¹²

„Első látásra egyszerűnek tűnt: döntsön a nép. Valójában azonban képtelenség volt, mert a nép egészen addig nem tud dönteni, ameddig valaki más el nem dönti, hogy ki a nép.”
/Sir Ivor Jennings/³

A nemzeti önrendelkezési elv folyamatosan fejlődött az elmúlt évszázadban. Az első világháború után a demokrácia győzelméhez és a gyarmati uralom felbomlásához⁴ kapcsolódott, és örök érvényű igazságként kezelték. Ugyanakkor elfogadhatatlan, keserű valóság volt a veszteseknek. Majd húsz év elteltével az elvet diktatórikus eszmékkel társítva fogalmazták meg igényeiket a korábbi vesztesek. Következő állomásként említhetjük, hogy Jugoszlávia feldarabolódásakor a nemzeti önrendelkezés elve kapcsán meglepő fordulatok következtek be.⁵ Napjainkban pedig a katalán helyzetre gondolva ismét felmerül a nemzeti önrendelkezés és szuverenitás igencsak érzékeny kérdése.

Tetriszezés a Balkánon

Tagadhatatlan a párhuzam a katalán helyzet és több balkáni állam függetlenedésének folyamata között. Mindegyik esetben helyet kap az erőszak, az elszakadni kívánó kisebbség áldozati szerepe, illetve az, hogy az egész világ szeme a válságra szegeződik.

A rendszerváltás Jugoszláviában 1988-ban indult meg. Hamar kiderült azonban a közös, békés megoldás lehetetlensége. 1990. december 23-án, illetve 1991. május 19-én a szlovén és horvát vezetők népszavazást rendeztek az

---

* DOI 10.21867/KjK/2017.4.4.

¹ Csákó Tímea, joghallgató, DE-ÁJK, MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport

² A tanulmány alapjául szolgáló kutatás a Magyar Tudományos Akadémia és a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar közös, MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoportjának "Az állami szabályozó szerepek újraértékelődése a szolgáltatásokban" c. projektje keretében készült. A projektirány elhelyezésére l.: Horváth M. Tamás és Bartha Ildikó (2016) *Az ágazati közszolgáltatások rendszertanáról*. In: uők.(szerk.) *Közszolgáltatások megszervezése és politikái. Merre tartanak?* Budapest: Dialóg Campus, 25–37. old.

³ Kovács Mára: *A nemzeti önrendelkezés csapdája* http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_nemzeti_onrendelkezes_csapdaja (letöltés dátuma: 2017. október 30.)

⁴ Tibori Szabó Kinga (2005): A népek önrendelkezésének belső formája: egyéni szabadság vagy jog a kollektív autonómiához? *Romániai Magyar Jogtudományi Közlöny* 2005/1. szám 41-46.old.

⁵ Kovács Mária: *i.m.*

ország, illetve saját köztársaságuk jövőbeli helyzetéről. A teljes függetlenség mellett voksolt 88% Szlovéniában és 94% Horvátországban. 1991. júniusában a hat köztársaság vezetői még egyszer tárgyalóasztal mellé ültek. USA és Európai Unió is a megegyezést támogatta, de mégsem történt megállapodás. 1991. június 25-én Horvátország és Szlovénia is függetlennek mondta ki magát. 1991. november 21-én Macedónia. 1992. március 1-jén pedig Bosznia-Hercegovina népszavazással legitímálta függetlenségét. Érvényesült az elszakadási törekvés nemzeti önrendelkezés keretében. A koszovói albánok félig illegálisan lebonyolított 1991. szeptemberi népszavazáson a teljes függetlenség mellett döntöttek, Montenegróban azonban 1992. március 1-jén a függetlenségi akarat nem kapott többséget.⁶

Koszovó

1990-ben a szerb parlament új alkotmányt fogadott el, melyben a Vajdaságot és Koszovót megfosztotta az államiságra jellemző elemektől, melyeket még az 1974-es alkotmány „adományozott” a tartományoknak. Ez az alkotmány 2006. november 11-ig volt hatályban, amikor is a Szerbia és Montenegró néven addig létező államszövetség Montenegró kiválásával megszűnt. 1991. júniusában Szlovénia és Horvátország ugyanazon a napon kikiáltotta a (nagy) Jugoszláviától való elszakadását. 1992. januárjában Macedónia, áprilisban Bosznia-Hercegovina is kikiáltotta függetlenségét. Az elszakadási folyamat a Jugoszláv Néphadsereg beavatkozása, a kisebbségek ellenállása miatt súlyos fegyveres harcok mellett délszláv háborúként vonult be a történelembe. A helyzet az ENSZ közbelépésével, békeszerződés megkötésével 1995-re rendeződött.

Szerbia – Montenegró kiválása után – 2006. november 11-én kihirdette az októberben megtartott népszavazáson elfogadott új alkotmányát. Az új alkotmány preambulumban kifejti: “A szerb nép államisági hagyományából és minden polgár és etnikai közösség egyenjogúságából valamint abból kiindulva, hogy Kosovo-Metohija Tartomány Szerbia területének szerves része és a szuverén Szerb államban jelentős autonómiával rendelkezik, és effajta helyzetéből kifolyólag minden állami szerv kötelessége, hogy Kosovo-Metohijában Szerbia állami érdekeit képviselje és védelmezze mind a hazai mind a külföldi politikai kapcsolatokban...”⁷

Mind Szlovénia, mind Katalónia esetén megtörtént a népszavazás, amelyet azonban az alkotmánybíróság alkotmányellenesnek minősített mindkét esetben. A katalán népszavazás –akárcsak Koszovó esetén– komoly akadályokba ütközött, a spanyol állam ugyanis minden erejével igyekezett meggátolni, hogy az emberek elmenjenek és szavazzanak.

⁶ Szávai Ferenc (2008): A délszláv állam felbomlásának folyamata, az átalakulás aktuális kérdései, *Közép-Európai Közlemények*, 2008/2, 66. old.

⁷ Hertzmann Diána (2010): *Koszovó helyzete szerb szemmel* http://old.biztonsagpolitika.hu/documents/1413550438_Hetzmann_Diana_Koszovo_helyzete_sze_rb_szemmel_-_biztonsagpolitika.hu.pdf (letöltés dátuma: 2017. október 30.)

A hasonlóság többeknek is szembeűnő. A szlovén miniszterelnök az elsők között fejezte ki aggodalmát a spanyol karhatalom fellépése láttán. Vučić szerb elnök pedig már direkt kapcsolatba hozta a katalán kérdést a balkánival, amikor az alábbi kérdést tette fel az Európai Bizottságnak:

Szerbia minden egyes polgára feltehetné a kérdést az Európai Uniónak: vajon miért törvénytelen a katalóniai népszavazás, miközben Koszovó esetében a tartomány referendum nélkül történő elszakadását Szerbiától törvényesnek minősítették?

A brüsszeli álláspont szerint azonban Koszovó és Katalónia között nem lehet párhuzamot vonni. Miközben Koszovó önállóságát a legtöbb EU-s tagállam elismeri (az öt kivétel csupa olyan ország, amelyek belpolitikai okokból sem fogadják el a kisebbségi jogkiterjesztést/szeparatizmust: Románia, Szlovákia, Ciprus, Görögország, valamint maga Spanyolország), a katalán önállóságot most élből elutasítják. Ez nem csak Koszovó kapcsán vethető fel: miközben Szlovénia és Horvátország önállóságát gyorsan elismerte a Nyugat, a horvátországi szerb Krajínától és a Boszniai Szerb Köztársaságtól ugyanezt megtagadta. Ezt a lehetőséget 1992-ben formálisan az ún. Badinter-bizottság tiltotta meg a szerb szakadároknak, az általános kritika szerint azonban inkább egy politikai döntéshez kerestek utólagos nemzetközi jogi igazolást.⁸

Katalán katalizátor?

Nem csak a katalánok azok, akik szívesen eljátszanak a függetlenség gondolatával. Több európai kisebbség, így a határon túli magyarok számára is precedens értékű lehet a jelenleg zajló katalán válság. Egy esetleges sikeres katalán függetlenedés „olaj lenne a tűzre”, a többi kisebbség is bátrabban kiállna a függetlenedés gondolata mellett, sőt akár komolyabb lépésekre is elszánhatnák magukat, ami azonban jelentős változásokkal járna Európa térképén. De vajon tényleg megéri a függetlenség a már egyébként is szegmentált Európa feldarabolódását?

Mit mond a nemzetközi jog?

A nemzetközi jog egyik *ius cogens*e a népek és nemzetek önrendelkezési joga. Ezen jognak két aspektusát különböztetjük meg. Külső formája az elszakadáshoz való jogot jelenti. Ezt csak három esetben lehet alkalmazni:⁹

Az első eshetőség napjainkban már nem releváns, a gyarmati területekre vonatkozott. A második eset az idegen katonai uralom alatt élő népekre

---

⁸http://index.hu/kulfold/2017/10/06/katalan_nepszavazas_fuggetlenseg_nemzetkozi_jog_delszlav_haboru_elszakadas/ (letöltés dátuma: 2017. október 30.)

⁹ Tibori Szabó Kinga (2005): *i.m.* 42. old.

vonatkozik. Nem tisztázott azonban, hogy mely területek és népcsoportok tartozhatnak ebbe a kategóriába. A harmadik pedig azokra a népcsoportokra vonatkozik, amelyeket a kormányzati részvételben és az egyéni emberi jogok értelemszerű gyakorlásában következetesen akadályoznak. Tehát a népek belső önrendelkezési jogának rendszeres megszegése az elszakadásra ad lehetőséget.

De mi is a jog belső aspektusának jelentése? Ez mindmáig vita tárgyát képezi. Definiálható ugyan, és sok nemzetközi dokumentum a népek önrendelkezéshez való jogát a nemzetközi béke és az államok közötti kapcsolatok egyik sarokkövévé tette, de a nemzetközi közösség még mindig adós maradt annak megfogalmazásával, hogy ez a jog pontosan mit jelent, kit illet meg és pontosan mire is jogosít. Az eltérő értelmezések miatt egyesek pusztán a létező államok legitimitásának alapját látják benne, azaz a 'nép' vagy 'nemzet' nem lehet más, mint az állam állampolgárainak összessége, míg mások akár az elszakadáshoz való jogot (a szecesszióhoz való jogot) is elfogadhatónak tartják akkor, ha az adott állam nem elégíti ki minden, a területén élő nemzet, népcsoport fennmaradásához szükséges igényt.¹⁰

Érvényesüléséhez pedig szükségeltetik egy az anyaországtól földrajzilag is elkülönített terület, valamint valamilyen területi joghatóság (juridictum territorialé), illetve hiányoznak az eljárási szabályok is, amelyek rendeznék a népek önrendelkezési jogának konkrét esetben történő megvalósítását.¹¹

Az önrendelkezési jog fogalmi bizonytalanságaira az elmúlt évek tapasztalatai is rávilágítottak, mivel e jog alkalmazására sokszor a nagyhatalmak politikai érdekei alapján került sor. 1944-ben az Egyesült Államok az államhatárok módosítását még a nemzetközi béke és stabilitás eszközének tekintette. Ma pedig ragaszkodik a határok sérthetetlenségéhez a béke érdekében. Azonban 1970-ben egy ENSZ-határozatban a szervezet közgyűlése már némi engedményt tett a status quo fenntartását illetően. Eszerint, ha egy állam kormányzata nem képviseli faji vagy más jellegű diszkrimináció nélkül az „egész lakosságot”, a jogaiban sértett nép akár az egyoldalú elszakadáson is gondolkodhat. Sőt újabban a hágai Nemzetközi Bíróság az ENSZ-alapokmányának az értelmezése során arra a felismerésre jutott, hogy az adott állam területi sérthetetlenségének az alkotmányban is megfogalmazott elve csak nemzetközi politikai összefüggésben, az államközi kapcsolatok esetében alkalmazandó, és semmi esetre sem értelmezendő a népeknek az állam valamely területének elszakadását eredményező önrendelkezési joga érvényesítése

---

¹⁰ Sipos Kinga Ágnes (2009): A nemzeti önrendelkezési elv problematikája, *Iustum Aequum Salutare* V. évfolyam 2009/2. szám, 198. old.

¹¹ Heka László (2014): A népek önrendelkezési és elszakadási jogának megvalósítása a volt Jugoszlávia felbomlása esetében, *Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica*, 2014/77. 161-162. old.

akadályaként. Ezért a hágai Nemzetközi Bíróság állásfoglalása szerint nem ütközött nemzetközi jogba Koszovó függetlenségének 2008-as kikiáltása sem.¹²

Merre tovább önrendelkezési jog?

Számos bizonytalansági faktor övezi az önrendelkezési jogot, emiatt a katalán helyzetet is. Pontosan a jog tartalmának tisztázatlansága miatt jelentős szerepet játszik a nemzetközi politika, a többi állam hozzáállása is a függetlenség kérdéséhez, viszont ez a nemzetközi közhangulat nem a katalánoknak kedvez. Az, hogy a katalánok nemzetként tekintenek magukra, míg a spanyolok nemzetiségként tekintenek rájuk¹³ szintén ékes példája a fogalmak tisztázatlanságából fakadó bizonytalanságnak. Megállapíthatjuk azonban, hogy Katalónia esetében a népszavazás pillanatában nem állt fenn az elszakadás lehetőségének egyik eshetősége sem: nem gyarmat, nem állt idegen katonai uralom alatt és kormányzati részvételük, illetve emberi jogaik sem voltak korlátozottak.

Katalónia (eddig még) nem kiáltotta ki függetlenségét, de az, hogy egy politikai testület kikiáltja egy országrész függetlenségét, egyébként sem jelenti a függetlenség bekövetkeztét, illetve új állam létrejöttét.

Ugyanakkor a spanyol állam által a népszavazás során, illetve későbbiek során megtett lépései aggodalomra adhatnak okot. A függetlenedési törekvésre válaszul adott erőteljes centralizáció és a rendőri fellépés már vékonyabb jég lehet.

Mindenesetre a katalán helyzet esélyt adhat arra, hogy a homályos fogalmak kicsit tisztázódjanak, egy lépéssel közelebb kerülhessünk az önrendelkezési jog rejtélyének megoldásához és ezáltal többi európai kisebbség is tisztábban láthassa saját helyzetét és lehetséges jövőjét.

Források jegyzéke:

- Heka László (2014): A népek önrendelkezési és elszakadási jogának megvalósítása a volt Jugoszlávia felbomlása esetében, *Acta Universitatis Szegediensis: acta juridica et politica*, 2014/77. 161-162. old.
- Hertzmann Diána: *Koszovó helyzete szerb szemmel* http://old.biztonsagpolitika.hu/documents/1413550438_Hetzmann_Diana_Koszovo_helyzete_szerb_szemmel_-_biztonsagpolitika.hu.pdf

---

¹² <http://magyaridok.hu/velemeny/katalonia-es-brusszeli-kontarok-2303170/> (letöltés dátuma: 2017. október 30.)

¹³ <https://www.hirado.hu/2017/09/27/szakerto-torvenyesen-nem-valhat-ki-katalonia/> (letöltés dátuma: 2017. október 30.)

- Kovács Mára: *A nemzeti önrendelkezés csapdája*
http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_nemzeti_onrendelkezes_csapda
- Sipos Kinga Ágnes (2009): A nemzeti önrendelkezési elv problematikája, *Iustum Aequum Salutare* V. évfolyam 2009/2. szám, 197-204. old.
- Szávai Ferenc (2008): A délszláv állam felbomlásának folyamata, az átalakulás aktuális kérdései, *Közép-Európai Közlemények*, 2008/2, 64-73. old.
- Tibori Szabó Kinga (2005): A népek önrendelkezésének belső formája: egyéni szabadság vagy jog a kollektív autonómiához? *Romániai Magyar Jogtudományi Közlöny* 2005/1. szám 41. old.
- http://index.hu/kulfold/2017/10/06/katalan_nepszavazas_fuggetlenseg_nemzetkozi_jog_delszlav_haboru_elszakadas/
- <https://www.hirado.hu/2017/09/27/szakerto-torvenyesen-nem-valhat-ki-katalonia>
- <http://magyaridok.hu/velemeney/katalonia-es-brusszeli-kontarok-2303170/>
- <https://www.hirado.hu/2017/09/27/szakerto-torvenyesen-nem-valhat-ki-katalonia/>

FÓRUM

Fórum rovatunkban a Közjavak folyóirat korábbi számaiban megjelent tanulmányokhoz érkezett hozzászólásokat, vitaindítókat, reflexiókat, megjegyzéseket valamint a tudományos élet eseményei bemutató írásokat közöljük. A közös gondolkodás alapjainak továbbépítéséhez kíván fórumot biztosítani, továbbá a közjogi kutatások aktuális kérdéseinek megvitatásához, közvetlenül teret adva az aktuális témákkal kapcsolatos hírek megjelenésének, valamint a szakmai vélemények és különböző álláspontok közlésének a különböző jogágak közötti szabad és kötetlen kommunikáció jegyében.

ÖNKORMÁNYZATI TÉMÁJÚ KUTATÁSOK A „FÓKUSZBAN”*

Bordás Péter¹

A helyi önkormányzati rendszer működésével, változásával számos kutatás foglalkozott és foglalkozik mondhatni mióta önkormányzatokról beszélhetünk. Hazánkban a rendszerváltás után kialakuló önkormányzati rendszer szinte állandó témája a szakmai diskurzusnak, kutatásoknak, köszönhetően az újabb és újabb reformoknak, változásoknak. Ennek egy példája, hogy az MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport KÖZJAVAK című blogja az MTA ÁJB Közjogi Albizottságával együttműködve (KözjogPlatform) tematikus vitasorozatot indított a témában, s már számos tanulmányt publikált.

Az önkormányzati témakörhöz kapcsolódó kutatások nagyon sokfélék lehetnek, s kapcsolódási pontjaiknak köszönhetően egy hálózatos formával rajzolhatóak le. Ezek a kutatások olyakor párhuzamosan egymás mellett futnak, de más-más nézőponttal járulnak hozzá a tudományos élethez. A kutatócsoportok és kutatási témák közötti együttműködést, szakmai diskurzust és vitát kutatócsoportunk kezdetektől fogva támogatta. Így örömmel

---

* DOI 10.21867/KjK/2017.4.5.

¹ Dr. Bordás Péter PhD, tudományos segédmunkatárs, MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport

fogadtuk a Belügyminisztérium Önkormányzati Koordinációs Irodájának (BM ÖKI) azt a kezdeményezését, mely egy Tudásbővítő Fókuszrendezvény-sorozatot megvalósítását tűzte ki célul azzal, hogy *az ország területén működő, az önkormányzati területeket vizsgáló kutatóműhelyek, kutatócsoportok találkozzanak egymással, bemutatkozzanak, bemutassák tevékenységüket, kutatási területeiket, eredményeiket.*

Ennek keretén belül a Tudásbővítő sorozat első rendezvényére 2017. november 27-én került sor Budapesten. A nap első felében a BM ÖKI által koordinált projektek kerültek bemutatásra, Számadó Róza fősztályvezető asszony felvezető előadását követően Dr. Csanádi Gábor kutatási elnök, illetve Dr. Kovács Éva és Dr. Budai Balázs kutatásvezetők ismertették kutatási témájukat, majd Cserneczky Tamás kutatási célterület vezető mutatta be kutatási koncepciójukat. A délutáni programrészben a meghívott kutatócsoportok mutatkozhattak be. Ebből és a rendezők által összeállított tájékoztatófüzetben kiderült, hogy több tucat kutatás folyik jelenleg hazánkban az önkormányzati témához kapcsolódóan. Az MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoportot, valamint az NKE által támogatott, a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán működő Államtudományi Kutatóműhelyt Dr. Bartha Ildikó és Dr. Bordás Péter képviselte.

Az első rendezvény jó terepet biztosított a meglévő szakmai kapcsolatok ápolására, újak építésére. Egymás tudására építve, a szinergiát kihasználva, egy közös tudásbázis megalkotását vizionálhatjuk. A BM ÖKI tervi szerint 2018 tavaszán tovább folytatódik a rendezvénysorozat további partnerek bevonásával, s a kialakulóban lévő kapcsolatok elmélyítésével.

A képek forrása: <http://bm-oki.hu/News/NewsDetails?newsID=3>

EGYHÁZI PÉNZÜGYEKRŐL A JOGI KÉPZÉSBEN *

Az egyházak által ellátott közszolgáltatások szerepe a pénzügyi jogi tematikájú tárgyaknál

Valentényi-Szilágyi Bernadett²

Az 1970-es évek óta az egyes államok közfeladataik ellátását nem csupán önmagukban, hanem más szektorokra is építve látják el. A feladatok ellátása plurálissá vált, melyben fontos szerepet kaptak a nem állami szereplők, úgymint a civil szervezetek és az egyházak. A nyolcvanas évektől kezdve olyan irányzatok jelennek meg, melyekben általánossá válik, hogy az állam szerepe a közfeladatok ellátásában csökken, vagy a közvetlen feladat megvalósítását a reguláció, illetve más indirekt szabályozás váltja fel. A közszolgáltatások szervezésének irodalma abból a feltevésekből indul ki, hogy a társadalmi közös feladatok ellátója nem kizárólagosan az állam, hanem más közösségi szerveződések. A közfeladatok ellátásában közös trendként jelenik meg, hogy a kormányzati szerepkörök mozgásban vannak és a különböző funkciók elszivárognak szupranacionális, szubnacionális szintekre, valamint a kormányzati szektoron kívülre, amelyek a feladatok sokszínű megoldási formáit hozzák létre.³

Az MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport, valamint a Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Pénzügyi Jog és Közmenedzsment Tanszéke már kezdetektől külön szektorként foglalkozik az egyházak társadalmi, közszolgáltatási funkciójával. A nem állami szereplők feladatellátása a hagyományos, leginkább humánszolgáltatásokon túl (így például az oktatás, szociális ellátások) olyan periférikus területeken kiemelten fontosak, melyet az állami intézményhálózat képtelen vagy csak igen nehézkesen tud ellátni (például speciális ellátást igénylő időskorúak, fogyatékosokkal élők, szenvedélybetegek). Az egyházak szerepe a társadalmi

---

* DOI 10.21867/KjK/2017.4.6.

² Dr. Valentényi-Szilágyi Bernadett PhD, egyetemi adjunktus, DE-ÁJK

³ Horváth M. Tamás (2007): *Magunkon kívül*. In: Horváth M. Tamás (szerk.), *Piacok a főtéren. Helyi kormányzás és szolgáltatásszervezés*, KSZK ROP 3.1.1. Programigazgatóság, Budapest, 2007, 83-84. old.

feladatok ellátásában ily módon is hiánypótló, nélkülözhetetlen az állam számára. Nyilvánvaló azonban, hogy ezen feladatok ellátásához pénzügyi források, közpénzek szükségesek. Az egyházak által átvállalt feladatokért cserébe az állam költségvetési forrásokat biztosít. Az egyházak esetében elkülöníthetjük a hitéleti és közszolgáltatások ellátásához nyújtott állami támogatásokat. A költségvetési döntésekben tehát fontos szerepe van, hogy milyen módon és mennyi állami támogatáshoz jutnak az egyházak. Azokat milyen csatornákon keresztül kapják meg, majd hogyan oszthatják el az általuk ellátott feladatok, illetve intézmények között.

Alapvetően elmondható, hogy a nem állami szereplők feladatellátásainak finanszírozása többszörös, több elemből tevődik össze. Ez azonban számos kérdést vet fel. Átlátható-e a finanszírozási rendszer? Szektorsemleges-e az állam által kialakított szabályozás, azaz az átvállalt feladatokért ugyanannyit kapnak-e az egyházak, mint más nem állami szereplők, például egy egyesület? Hogyan kell elszámolni az államtól kapott dotációval? Van-e gazdálkodási önállóság? Van-e célhoz kötöttség a támogatások felhasználásában?

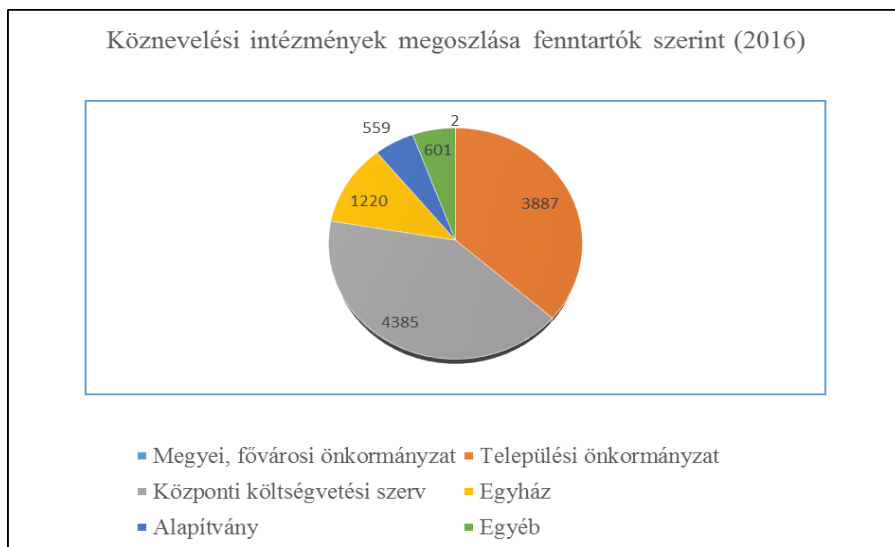
Mióta az egyházak újra szerepet kaphattak a közfeladatok ellátásában, folyamatosan érdeklődésre számot tartó téma a finanszírozásuk. Korábban az egyházak finanszírozására vonatkozó különböző jogszabályok, egyezmények elfogadása miatt, 2010 óta pedig a hangsúlyok eltolódása miatt van állandó jelleggel a közérdeklődés középpontjában. Ezt erősíti az egyházak jogállásának és az egyházi státusz megszerzésének szigorodása 2012-től, ugyanis a korábban működő több száz egyház száma Magyarországon a jogszabályi változásoknak köszönhetően 31-re csökkent. A támogatások mértéke és összehasonlításban elhelyezése, a pénzügyi-számviteli kontrollok érvényesíthetősége manapság még több kérdést vet föl, mint korábban. Ez annak köszönhető, hogy különböző ideológiai és egyéb okoknál fogva az egyházak az utóbbi években szélesebb körű társadalmi felelősséget vállalnak, a feladatok ellátásában volumenük nő.

Az egyházak finanszírozásával foglalkozhatunk egy nem szokványos elméleti közegben. Lényegében megközelíthetjük a problémakört a közfeladatok ellátásának általános struktúrája és az államháztartás szerepe oldaláról. Az állami költségvetési hozzájárulás biztosításán túl a finanszírozás egész rendszerére figyelemmel értelmezhetjük az egyházak társadalmi szerepvállalásának kérdéseit, és tekinthetjük át annak fő területeit. Ha ezt a látószöveget választjuk alapul, akkor tágabb kontextusban láthatjuk az egyházakra vonatkozó szabályozást. Látjuk a költségvetési szabályozási kapcsolatokat és értelmezhetjük a szolgáltatásnyújtói profil tartalmát, annak alakulását. Értve ez alatt, hogy ezek a pontok kölcsönösen hatnak egymásra. A költségvetési finanszírozás sokszor determinálja a szolgáltatás profilját és ez utóbbi is visszahat a finanszírozásra. Nem beszélve arról, hogy látnunk kell a költségvetésen kívülről mozgatható pénzügyi tételket is, amellyel adott esetben

más szektorok nem rendelkeznek, vagy lényegesebb kevesebb mennyiségben. Legalább akkora szerepe van ennek a viszonynak a költségvetési szabályozásra, mint általában a szolgáltatásnyújtói profil tartalmára és annak alakulására vonatkoztatva. Ha a köznevelés területét vizsgáljuk, akkor az összes fenntartói típust szemügyre véve azt látjuk, hogy az állami (települési) intézmények utána az egyházak vállalnak legnagyobb szerepet a közoktatásban.⁴ Ezt a volument az egyházak az óvodáknál, általános iskoláknál és a gimnáziumoknál mutatják.

1. ábra

Köznevelési intézmények megoszlása fenntartók szerint, 2016

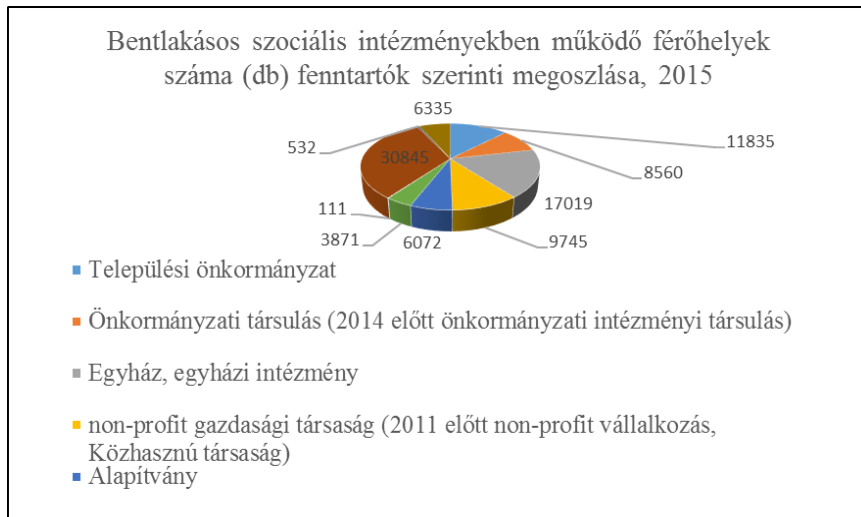
Forrás: KSH adatbankja

Ugyancsak hasonló a helyzet a szociális szolgáltatások területén, ahol a központi költségvetési intézmények után az egyházak a legnagyobb tartós- vagy átmeneti ellátást nyújtó bentlakásos szociális intézményeknél. Ezt mutatja a 2. számú ábra adatsora.

⁴ Jelenleg már csak állami fenntartói típusról beszélhetünk, településiről nem.

2. ábra

**Bentlakásos szociális intézményekben működő férőhelyek száma (db)
fenntartók szerinti megoszlása, 2015**

Forrás: KSH adatbakja

Az egyházak finanszírozásának kérdései korántsem csak pénzügyi jogi aspektusból szemlélhetők. Szükség van az alkotmányjog, egyházjog, közigazgatási jog érintkezéseit is vizsgálni. Emellett tisztázni kell a szakpolitika-elemzés, közgazdaságtan, a közpénzügyek fogalomrendszeréhez való viszonyulást. Tanszékünk komplex kutatásai között az egyházak által ellátott közszolgáltatások és azok finanszírozásának kérdései többször szerepeltek már és kutatjuk azt folyamatosan.⁵ Íródott átfogó doktori értekezés belőle, illetve számos könyvben, folyóiratban jelentek meg kutatói és hallgatói⁶

⁵Ld. erre vonatkozóan az alábbi tanulmányokat! Szilágyi Bernadett (2014): *Az egyházak közszolgáltatásokban betöltött szerepe*, In: Horváth M Tamás, Bartha Ildikó (szerk.) (2014): *Gyűrűk és sugarak: Mit nyújt egy magyar város?*. Budapest; Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 2014. 253-266. old.; Szilágyi Bernadett (2014): *Az egyház-finanszírozás nemzetközi modelljei*, In: Horváth M Tamás (szerk.): *Külön utak: Közfeladatok megoldásai*. Budapest: Dialóg Campus Kiadó, 2014. 291-305. old.; Szilágyi Bernadett (2013): *Az egyházi közfeladat-ellátás jogi szabályozása*, In: Horváth M. Tamás (szerk.): *Kilengések: Közszolgáltatási változások*. 348 p. Budapest; Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 2013. 291-307. old.

⁶ Ld. Horváth M Tamás (szerk.)(2013): *Jelenségek: A városi kormányzás köréből*. Budapest; Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 2013. kötetből Szerdi András: *Az egyházak részére nyújtott költségvetési támogatások*; Bocskai Erzsébet: *A Magyar Katolikus Egyház és az állam közpénzügyi kapcsolatai*; Ajtai Ferenc: *A Magyarországi Református Egyház oktatási tevékenységre vonatkozó belső szabályai című hallgatói tanulmányokat!*

tanulmányok. Kutatásaink kiindulópontja a fentebb ismertetett kérdéseken a kívül az alábbi felvetések. Az egyház-finanszírozás komplex, sokcsatornás rendszer, melynek költségvetési elemei nehezen átláthatóak. A kapcsolódó költségvetési előirányzatok szerteágazóak, gyakran jellemzi az egyházak finanszírozását az ad hoc, egyedi támogatások és az évről évre megjelenő költségvetési alkuk. A költségvetési támogatások rendszere állandó függőséget és kölcsönös egymásra utaltságot okoz az állam és az egyházak között. A saját bevételek kevésbé hangsúlyos tételt képviselnek az egyházak finanszírozásában, így nehezen elképzelhető az egyházak tényleges gazdasági önállóságának a kialakítása. Az egyházak bevételi forrásainak csoportosítása ellentmondásos, amelyet a jogszabályok rendelkezései is erősítenek. Az egyházak közszolgáltatások nyújtásában játszott szerepe növekvő tendenciát mutat, melyet még inkább elősegítenek a feladatok átvállalására, a feladatok tartalmára, valamint a finanszírozásra vonatkozó szabályok. A közszolgáltatások nyújtásában az egyházak speciális többletforrásokkal rendelkeznek, melyek nagyságrendje nem látható pontosan az egyházak autonómiája miatt. Az egyházak társadalmi felelősségvállalása folyamatosan tehát növekszik, mely által olyan területeken tudnak feladatokat minőségi színvonal mellett ellátni, melyekre az állami intézményellátó rendszer képtelen a kapacitásproblémák és rugalmatlanság miatt. Így az egyházak szerepe a közszolgáltatások megvalósításában hiánypótló.

A DE ÁJK Pénzügyi Jog és Közmenedzsment Tanszéke legutóbb, 2017. október 24-én Tudományos Diákköri Ülést szervezett a témában. Az eseményen meghívott vendégünk, Béres Nándor, a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegye gazdasági igazgatója segítségével olyan kérdésekre kerestük a választ, mint:

- Milyen jogszabályok kötelezik az egyházakat gazdálkodásuk során?
- Milyen belső szabályzatok vannak az egyházi pénzügyekre vonatkozóan?
- Hogyan kapják meg az egyházak az államtól a költségvetési támogatásokat?
- Hogyan osztja el az intézmények között a forrásokat az egyház?
- Hogyan osztja el az egyházközségek között a hitéleti támogatásokat az egyház?
- Mit jelent a kiegészítő állami támogatás?
- Milyen szabályok vonatkoznak az állami támogatásokon kívüli pénzügyi források könyvelésére, nyilvántartására, vezetésére?
- Milyen szabályok vonatkoznak az egyházi vagyontárgyak nyilvántartására?

Rendezvényünk célja volt, hogy a jelenlegi hallgatóinknak is bemutassuk, hogy egy nem állami szereplő, az egyház, hogyan részesülhet állami

forrásokból, miként tudja ezekből ellátni feladatait, hogyan finanszírozza és ellenőrzi intézményeit. Emellett a hallgatók számára megvilágításra került, hogy az egyházi intézmények a saját szabályaival összhangban, hasonlóan szigorú gazdálkodási környezetben végzik költségvetési-pénzügyi feladataikat, mint egy költségvetési szerv és a jogi, szolgáltatásszervezési munka elengedhetetlen egy egyházmegyei intézményrendszer működtetésében.

Források jegyzéke:

- Ajtai Ferenc (2013): *A Magyarországi Református Egyház közoktatási tevékenységre vonatkozó belső szabályai*, In: Horváth M Tamás (szerk.)(2013): *Jelenségek: A városi kormányzás köréből*. Budapest; Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 2013.
- Bartha Ildikó (2014): Az egyetemek, mint a helyi és regionális fejlesztés közpolitikai szereplői, In: Horváth M. Tamás: *Külön utak*, Budapest; Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 2014, 147-160. old.
- Bocskai Erzsébet (2013): *A Magyar Katolikus Egyház és az állam közpénzügyi kapcsolatai*, In: Horváth M Tamás (szerk.)(2013): *Jelenségek: A városi kormányzás köréből*. Budapest; Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 2013.
- Horváth M Tamás (szerk.)(2013): *Jelenségek: A városi kormányzás köréből*. Budapest; Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 2013.
- Horváth M. Tamás (2007): *Magunkon kívül*. In: Horváth M. Tamás (szerk.), *Piacok a főtéren. Helyi kormányzás és szolgáltatásszervezés*, KSKZ ROP 3.1.1. Programigazgatóság, Budapest, 2007, 83-84. old.
- Szerdi András (2013): *Az egyházak részére nyújtott költségvetési támogatások*, In: Horváth M Tamás (szerk.)(2013): *Jelenségek: A városi kormányzás köréből*. Budapest; Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 2013.
- Szilágyi Bernadett (2013): *Az egyházi közfeladat-ellátás jogi szabályozása*, In: Horváth M. Tamás (szerk.): *Kilengések: Közszolgáltatási változások*. Budapest; Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 2013. 291-307. old.
- Szilágyi Bernadett (2014): *Az egyházak közszolgáltatásokban betöltött szerepe*, In: Horváth M Tamás, Bartha Ildikó (szerk.) (2014): *Gyűrűk és sugarak: Mit nyújt egy magyar város?*. Budapest; Pécs: Dialóg Campus Kiadó, 2014. 253-266. old.
- Szilágyi Bernadett (2014): *Az egyház-finanszírozás nemzetközi modelljei*, In: Horváth M Tamás (szerk.): *Külön utak: Közfeladatok megoldásai*. Budapest: Dialóg Campus Kiadó, 2014. 291-305. old.

HÍRÖSSZEFOGLALÓK

Hírösszefoglaló rovatunkban a MTA-DE Közzolgálatási Kutatócsoport munkájában résztvevő egyetemi hallgatók írásait közöljük. A rovat célja, hogy a Közjavak blog és folyóirat profiljába illeszkedő, – a közjog területét tágan értelmezve – legfrissebb tudományos hírekről, álláspontokról, az egyes közjogi szervek döntéseiről első kézből nyújtson információt az olvasóközönségnek.

PÁRIZSI KLÍMAEGYEZMÉNY ÉS A TRUMP-KORMÁNYZAT: VÁRHATÓ-E IRÁNYVÁLTÁS?*

Az elmúlt év folyamán az éghajlatváltozás elleni küzdelem területét érintő hírek közül mindennél nagyobb port kavart Donald Trump amerikai elnök azon bejelentése, amely szerint az Egyesült Államok kilép a párizsi éghajlatvédelmi egyezményből. A párizsi egyezmény, amelyet az ENSZ 1992-es éghajlatváltozási keretegyezményét aláíró 195 tagállam hívott életre 2016-ban, valamennyi részes államra nézve egyedi kötelezettségvállalást tartalmaz az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése tekintetében, amely vállalásnak 2020-tól kezdődően kötelesek eleget tenni.

Trump 2017. június 1-én jelentette be, hogy az Amerikai Egyesült Államok egyoldalúan visszalép az egyezménytől, arra való hivatkozással, hogy az egyezmény túlzottan hátrányos feltételeket állapít meg az USA-ra nézve; figyelemmel arra is, hogy míg az Egyesült Államok már 2020-tól kezdve köteles lenne kibocsátásai folyamatos csökkentésére, más, környezetvédelmi infrastruktúrájukat tekintve kevésbé fejlett államok – mint Kína vagy India – 2030-ig csupán kibocsátás-növekedésük korlátozására kötelesek. Az amerikai elnök ugyanakkor nyitva hagyta annak lehetőségét, hogy az egyezmény rá nézve kedvezőbb újratárgyalása esetén az Egyesült Államok ismét csatlakozzon ahhoz.

Az USA visszalépését követően – a világ vezető klímaszakértői, valamint számos nemzetközi szervezet mellett – az egyezményben részes számos más állam is csalódottságának adott hangot. Németország, Franciaország és Olaszország vezetői nem sokkal Trump bejelentését követően közös nyilatkozatot adtak ki arról, hogy ellenzik az egyezmény bármilyen újratárgyalását, visszafordíthatatlannak tekintve az abban foglaltakat. A

---

* Készítette: Dr. Szilágyi Dániel, PhD hallgató, DE-ÁJK; MTA-DE Közzolgálatási Kutatócsoport

bejelentés az Egyesült Államokon belül is megosztó fogadtatásra talált: a tagállamok közül elsőként Hawaii jelentette be, hogy a szövetségi kormány visszalépése ellenére részese kíván maradni az egyezménynek, Kalifornia pedig egy olyan kooperációs programot (U.S. Climate Alliance) kezdeményezett, amelynek keretében több tagállam (köztük Washington és New York) vállalta, hogy az Egyesült Államok kilépése esetén is tartják magukat a párizsi egyezmény kibocsátási céljaihoz.

Az éghajlatvédelmi egyezmény körüli médiaérdeklődés az elmúlt hetekben több okból is újra fellángolt. Egyrészt, Nicaragua is vállalta az egyezmény aláírását, így az Egyesült Államokon kívül a polgárháború sújtotta Szíria maradt az egyetlen ENSZ tagállam, amely nem tudta elfogadni a párizsi követelményeket. Másrészt, szeptember közepén 34 állam – köztük Kanada, Kína és az Európai Unió valamennyi tagállama – éghajlat-védelemért felelős minisztereinek informális találkozására került sor Montrealban, amelyen a résztvevők megerősítették a párizsi egyezmény vállalásai melletti elköteleződésüket. A rendezvényen az Európai Bizottság éghajlat-politikáért felelős biztosa, Miguel Arias Cañete úgy nyilatkozott, hogy értelmezése szerint az Egyesült Államok nem ragaszkodik a klímaegyezmény újratárgyalásához, hanem azt próbálja felülvizsgálni, hogy milyen feltételek mellett maradhat részese a megállapodásnak jelenlegi formájában. A felvetésre az Egyesült Államok részéről kétértelmű válasz érkezett: míg a Fehér Ház sajtóirodája egyértelműen elutasította azt, jelezve, hogy az amerikai fél továbbra is ragaszkodik az újratárgyaláshoz, addig Rex Tillerson külügyminiszter egy kompromisszumos megoldás szükségességét hangsúlyozta, valamint azt, hogy az Egyesült Államok az egyezmény részese szeretne maradni, ami ugyanakkor az USA-ra nézve igazságosabb követelményeket tenne szükségessé – különösen a másik „nagy szennyezővel”, Kínával összehasonlítva.

Az újratárgyalás lehetősége ugyanakkor csekélynek látszik. A montreali találkozó résztvevői ismételten kiálltak az egyezményben foglaltak visszafordíthatatlansága mellett, elzárkózva a követelmények enyhítésétől. Emellett több fejlődő ország éghajlat-politikai tisztségviselője is felemelte a szavát az amerikai szuperhatalom attitűdjével szemben, arra figyelmeztetve, hogy a párizsi egyezmény egyik fő alapelve éppen a részes államok éghajlatvédelmi ambícióinak növelése, ezért annak lehetővé tétele, hogy az Egyesült Államok éppen vállalás-csökkentésének elfogadtatásával tartsa sakkban a többi szerződő felet, egy olyan rossz precedenst teremtené, amely más – elsősorban szegényebb – államokat is visszalépésre ösztönözne és visszafordíthatatlanul aláásná a globális szolidaritást. Bármi legyen is az Egyesült Államok végső álláspontja, a kilépés hosszú folyamat, amely legkorábban 2020-ra válhat véglegessé: a fennmaradó mintegy három év talán elegendő lesz egy valódi kompromisszum megtalálására.

Források jegyzéke:

- <https://www.nytimes.com/2017/06/01/climate/trump-paris-climate-agreement.html>
- <http://24.hu/kulfold/2017/06/01/trump-felmutatta-a-kozepso-ujjat-a-jovonek/>
<https://444.hu/2017/06/08/hawaii-nem-foglalkozik-trumppal-allamkent-csatlakoztak-a-parizsi-klimaegyezményhez>
- <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2017/08/california-emissions-cap-trade/536430/>
- <https://beta.theglobeandmail.com/news/national/stay-in-paris-accord-climate-ministers-urge-us/article36283125/?ref=http://www.theglobeandmail.com&>
- <https://www.euractiv.com/section/climate-environment/news/trump-told-that-paris-agreement-is-irreversible-and-non-negotiable/>
- <https://www.theguardian.com/us-news/2017/sep/16/white-house-denies-us-is-planning-to-remain-in-paris-climate-accord>
- <http://www.portfolio.hu/vallalatok/fenntarthatovilag/verciki-csak-sziria-es-az-egyesult-allamok-nem-irta-ala-a-parizsi-egyezményt.262823.html>
- <http://www.piacprofit.hu/klimablog/megis-finanszirozza-amerika-a-klimaegyezmény-irodajat/>
- <http://www.climatechangenews.com/2017/09/25/anger-eu-climate-chiefs-concession-trump-paris-agreement/>
- <http://fortune.com/2017/09/25/trump-paris-agreement-climate-change/>

NUKLEÁRIS RENESZÁNSZ A KUTATÓK ÉJSZAKÁJÁN*

Beszámoló a Kutatók éjszakája programról

A Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar idén is csatlakozott a 2017. szeptember 29-én megrendezésre került Kutatók éjszakája rendezvénysorozathoz. A Karon működő MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport külön programmal készült az eseményre. A tavalyi hagyományt folytatva az energia és környezet tematikájú kutatási területből idén a nukleáris energiát vették górcső alá. „Nukleáris reneszánsz” címmel az atomenergia közszolgáltatásokban betöltött szerepével és a Paks II. beruházással foglalkoztak. A téma interdiszciplináris és jogágakat átívelő jellegét is megmutatták a különböző témájú előadások.

A kutatócsoport elsősorban szolgáltatás-szervezési és jogi oldalról közelíti meg az egyes energiahordozókra vonatkozó szabályozást. Kiindulási pontként az előadók tisztázták a nukleáris energia előnyeit, hátrányait és hatásait. Többek között ezen szempontok alapján sincs egyetértés az egyes államok politikáját illetően, hogy preferálják-e vagy sem az atomerőművek építését, üzemelését. Szolgáltatás-szervezési szempontból érdemes kiemelni az energiaszektor speciális szolgáltatási jellegét. Az uniós bírói gyakorlat oldaláról közelítve a legfontosabb kérdés, hogy az atomerőművek által szolgáltatott villamosenergia általános gazdasági érdekű szolgáltatásnak minősül-e. Ezen kérdés megválaszolása számos közpénzügyi kérdést vonz magával. Adhat-e az állam támogatást egy atomerőmű beruházáshoz? Tiltott állami támogatásnak minősül-e az állami donáció vagy jogszerű kompenzációnak? Hogyan lehet érvényesíteni a keresztfinanszírozás tilalmának és vállalkozások szétválasztásának elvét? Az adott beruházás növeli vagy sem az államadósságot?

A kutatócsoport előadása azt a célt szolgálta, hogy egy tágabb hallgatói közönség számára felvillantsa a nukleáris energiával kapcsolatos kérdőjeleket, a Paks II. beruházással kapcsolatos egyes alkotmányjogi, közigazgatási kérdéseket (például országos népszavazási kezdeményezések és a projekt engedélyezési eljárása), a beruházás államadóssághoz való viszonyát, illetve az Európai Unió versenypolitikájához való kapcsolódását. A program zárásaként a közönség kvízzjátékot tölthetett ki, melynek nyertese Agóra Tudományos Élményközpont belépőt kapott ajándékba.

---

* Készítette: *Dr. Valentényi-Szilágyi Bernadett PhD*, egyetemi adjunktus, DE-ÁJK

UNIÓS JOGOT SÉRT A CIVIL TÖRVÉNY, AVAGY ÚJ SZAKASZBA LÉPETT A KÖTELEZETTSÉGSZEGÉSI ELJÁRÁS*

Az országgyűlés által júniusban elfogadott, alig több, mint három hónapja hatályos új civil törvény előírja, hogy azoknak a szervezetek, amelyek egy évben 7,2 millió forintnál nagyobb támogatást kapnak külföldi forrásból, regisztrálniuk kell, és „külföldről támogatott szervezetként” kell feltüntetniük magukat. A civil törvényt számos kritika érte, a kritikusok egyrészt úgy vélik, hogy az érintett szervezetek gazdálkodása eddig is átlátható volt, másrészt pedig illeszkedik azon kormányzati megnyilvánulások sorába, amelyek a kormánykritikus civileket külföldi érdekek képviselőiként igyekeznek feltüntetni. Több szervezet is jelezte: bojkottálják a törvényt, hiszen álláspontjuk szerint a jogszabály szükségtelen és megbélyegző.

Az Európai Bizottsághoz a Párbeszéd EP-képviselője, Jávor Benedek nyújtott be panaszt a civil szervezeteket megbélyegző törvény miatt. A testület véleménye szerint a jogszabály nemcsak a személyes adatok védelméhez fűződő jogokat és az egyesülés szabadságához való jogot sérti, hanem a tőke szabad áramlására vonatkozó, az uniós alapszerződésben foglalt előírásokat is megszegi. A Bizottság július 14-én felszólító levelet küldött az ügyben Magyarországnak, s úgy döntött, hogy jogi eljárást indít Magyarországgal szemben, mivel az ország – véleménye szerint - nem teljesítette az EU szerződésnek a tőke szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseiből eredő kötelezettségeit, „tekintettel a civil szervezetekről szóló törvény azon előírásaira, amelyek közvetett diszkriminációt valósítanak meg és aránytalanul korlátozzák a civil szervezeteknek juttatott külföldi támogatásokat”. Ezen aggályokon túlmenően, a Bizottság véleménye szerint Magyarország megsérti az egyesülési szabadsághoz, a magánélet és a személyes adatok védelméhez való jogot is, amelyeket belefoglaltak – az EU Szerződés rendelkezéseivel együtt értelmezett – Európai Unió Alapjogi Chartájába. Magyarország augusztus 14-én válaszolt a Bizottság felszólító levelére. Az uniós jog végrehajtása felett örökődő szervezet arról számolt be, hogy augusztus 14-én megkapták a magyar hatóságok válaszlevelét, de alapos elemzés után is fenntartják azon korábbi megállapításaikat, amelyek a jogsértési eljárás megindításához vezettek.

---

* Készítette: Horváth Bettina, joghallgató, DE-ÁJK

„A Magyarország által előterjesztett érvelés gondos elemzését követően az Európai Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy súlyos aggályai megválaszolatlanul maradtak”.

Az Európai Bizottságot tehát nem győzték meg a magyar kormány érvei, ezért szerdán úgy döntött, hogy a második szakaszba lépteti a civil törvény ügyében még júliusban elindított kötelezettségsegzési eljárást. Magyarországnak így szűk egy hónapja maradt arra, hogy összhangba hozza az uniós szabályokkal a kifogásolt törvényt, különben a Bizottság az Európai Bírósághoz fordulhat.

Az Bizottság lépését megelőzően, kedden A civil társadalom védelméről szóló állásfoglalást¹ fogadott el az Európai Parlament. Ez az állásfoglalás észrevételezi, hogy világszerte egyre több kormány lép fel a civilek ellen, többek közt korlátozó jogszabályokkal, a finanszírozás korlátozásával, szigorú engedélyezési eljárásokkal, büntető jellegű adókkal. Úgy látják: a civil társadalmi szereplőket és tevékenységeket világszerte egyre több országban, egyre elnyomóbban és egyre erőteljesebben korlátozzák. Ugyanakkor összefüggést látnak a meggyengült civil társadalom, a megnövekedett korrupció, a társadalmi és nemek közti egyenlőtlenség, az alacsony szintű emberi és társadalmi-gazdasági fejlődés, valamint az instabilitás és konfliktusok között.

Az állásfoglalás szerint a civil társadalom világszerte központi szerepet tölt be az átláthatóság, az elszámoltathatóság és a jó kormányzás ösztönzése terén. A Parlament kinyilvánította: szükség van arra, hogy kezeljék azokat a „kormányzati és nem kormányzati taktikákat”, amelyek a bíráló hangok elnyomására irányulnak.

A kialakult helyzetet tovább fokozza egy, a minap megtartott háttérbeszélgetésben felmerült kérdés, miszerint: Megválaszolásra vár, hogy milyen szerepet vállalhatnak a civil szervezetek a választási kampányidőszakban Magyarországon? A civilek között abban egyetértés volt, hogy párbeszédre van szükség a pártokkal, de az már kérdéses, milyen szoros lehet ez a kapcsolat. Annak megítélésében tehát, hogy a távolság mekkora legyen, már voltak felfogásbeli különbségek a megszólalók között; az egyik ismert korrupcióellenes civil szervezet például még szakmai kérdésekben sem működik együtt pártokkal. Míg az egyik jogvédő szervezet szigorúan szabályozott és transzparens keretek között ugyan, de szóba áll politikai szereplőkkel. Abban viszont mind egyetértettek a beszélgetés résztvevői, hogy a civil szervezetek igenis politizálnak, az alkotmányosság és a demokratikus értékek védelme miatt ez másképp nem is lenne kivitelezhető.

---

¹ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A8-2017-0283&language=HU> (letöltés dátuma: 2017. szeptember 12.)

Azt hiszem kijelenthetjük, hogy a fenti tények fényében izgalommal várhatjuk a magyar kormány válaszkijelentését és azt, hogy a kötelezettségszegési eljárás milyen újabb fordulatot vesz a közeljövőben.

Források jegyzéke:

- http://adozona.hu/altalanos/Civil_torveny_folytatodik_a_koteleztsegs_z_O4P5TS
- <http://nepszava.hu/cikk/1142295-brusszel-nem-ereszti-a-civil-torvenyt-es-a-lex-ceu-t>
- http://hvg.hu/itthon/20171004_eotvos_karoly_intezet_civil_szervezetek_propaganda_jobbik
- <http://24.hu/belfold/2017/10/05/foldi-laszlo-szerint-a-magyar-civilek-haborus-bunosok-ezert-szabadon-lehet-oket-likvidalni/>
- <http://nepszava.hu/cikk/1142185-a-civilek-es-az-ellenzek>
- <http://24.hu/belfold/2017/10/03/csak-ket-fideszes-szavazott-a-civilek-vedelmere/>

IDÉN IS PRÉMIUMOT KAPNAK A NYUGDÍJASOK*

Döntött a kormány, idén is nyugdíjprémiumban részesülnek a nyugdíjszerű ellátásban részesülők. Balogh Zoltán az idősök világnapja alkalmából tartott beszédében megerősítette, hogy az ide év végén is, novemberben nyugdíjprémium várható. Az év végi pénzosztás egy több elemű, nem pusztán nyugdíjprémiumra épülő, három tételből álló rendszer.

A prémium mellé ugyanis 10 ezer forint értékű Erzsébet-utalvány és nyugdíjemelés-korrigálás is társul. A kifizetések figyelembe veszik az alapvetően is járó nyugdíjak egymáshoz viszonyított arányát, összegét is. Az utalványt leszámítva ugyanis nem mindenki azonos összeget fog kapni. A nyugdíjprémiumot úgy számolják ki, hogy a GDP növekedésének mértékéből (a kormány szerint ez 4,1 százalékos) kivonnak 3,5 százalékpontot, ezt mindenki megszorozhatja a saját nyugdíjának negyedével, de maximum 20 ezer forinttal.

---

* Készítette: Gaál Szilvia, joghallgató, DE-ÁJK

Az utalvány összege fixen 10 ezer forint. Az átlagnyugdíjat figyelembe véve a prémium 12 ezer, a korrekció pedig 13 ezer forint körüli összeget fog kitenni. Így a novemberre tervezett kifizetések 35 ezer forint többlettuttatást jelentenek majd átlagosan. A döntés értelmében nem pusztán a nyugdíjasok, hanem minden olyan fiatalabb is, aki nyugdíjszerű ellátásban részesül, jogosult az előirányzott prémiumra. Így csaknem három millió ember részesül ezen kedvezményben.

Az átlagos nyugdíjmértéket alapul véve, novemberben 24 ezer forintnyi prémiumban részesülnek az arra jogosultak. A prémiumra való jogosultság feltételekhez kötött. Azok válnak jogosulttá a többletre, akik már az előző évben is részesültek nyugellátásban – elegendő egyetlen ilyen nap igazolás is –, hozzátartozói nyugellátásban részesülnek, ide nem értve az ideiglenes özvegyi nyugdíjasokat, vagy aki egyéb nyugellátásban részesül, a rehabilitációs járadékot kivéve.

A nyugdíjprémium intézményét a Bajnai-kormány vezette be. A szabályozás igen szigorú feltételeket határoz meg, csak ezek teljesülése esetén dönthet a kormány a többletkifizetések mellett. Ezen feltétek közé tartozik, hogy legalább 3,5 %-os gazdasági növekedést mutasson túlköltekezés nélkül, előírás ugyanis az is, hogy a hiány nem növekedhet az eredeti tervhez képest.

A nyugdíjprémium azt célozza, hogy a nyugdíjak többé-kevésbé lépést tudjanak tartani az inflációval. A prémium egy egyszeri, egyösszegű kifizetés formájában igyekszik hozzájárulni az év végi kiadásokhoz.

Források jegyzéke:

- <http://24.hu/fn/gazdasag/2017/10/18/mennyi-penzt-kapnak-a-nyugdijasok-ev-vegen/>
- http://hvg.hu/gazdasag/20171016_Dontott_a_kormany_meg_tobben_kaphatnak_nyugdijpremiuot
- <http://www.lokal.hu/2017-01-iden-nyugdijpremiu-is-varhato/>
- <https://www.nyugdijguru.hu/nyugdij/oregsegi-nyugdij/nyugdijpremiu-varhato-2017-novembereben>

ALAPTÖRVÉNYBE ÜTKÖZIK A NEMZETI FÖLDALAPRÓL SZÓLÓ SZABÁLYOZÁS MÓDOSÍTÁSA*

Az Alkotmánybíróság mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet állapított meg a Nemzeti Földalapról szóló szabályozás módosítása kapcsán. Az AB szerint a földalapról szóló törvény módosításával egyidejűleg az Országgyűlés nem alkotott olyan sarkalatos szabályokat, melyek biztosítanák a földalap vagyonának hosszú távú megőrzését és céljainak védelmét.

Az indítvány

Az indítványozók szerint a kormány és a parlamenti többség a „Földet a gazdáknak!” programban zajlott értékesítés utólagos törvényesítése végett módosította a kifogásolt jogszabályt. Az indítvány három alkotmányjogi problémát jelöl meg. Az indítvány szerint a törvénysértő átruházást utólag, felhasználásra vonatkozó érdemi megkötések nélkül hagyta jóvá az Országgyűlés, ráadásul egyszerű többséggel, határozati formában (OGYh.), annak ellenére, hogy tartalma szerint jogszabályi rendezést igénylő kérdésekről szól. Az AB azonban a kifogásolt rendelkezéseket nem tartotta alaptörvény-ellenesnek, az indítványozók által felhozott érvekkel nem értett egyet.

Az AB által észlelt hiányosságok

Bár az Alkotmánybíróság az indítványozókkal nem értett egyet, mégis észlelt olyan hiányosságokat, melyek nem összeegyeztethetők az Alaptörvénnyel. Erre tekintettel állapította meg a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet és hívta fel az Országgyűlést, hogy oldja fel az összeütközést és tegyen eleget jogalkotási kötelezettségének 2018. május 31-ig. Az AB a következő hiányosságokra mutatott rá:

A földalapról szóló törvény módosításakor a jogalkotó nem rendelkezett arról, hogy a földalapba tartozó földrészletek hasznosításából származó bevételek milyen arányban használhatóak fel az államadósság csökkentésére. Ez azért jelent problémát, mert így nem kizárt olyan költségvetési döntések sorozata, amelyek hosszú távon a Nemzeti Földalap által kezelt vagyont jelentős mértékben csökkentik, végső soron akár kiüresítik. Ez az elvi lehetőség az Nfatv. sarkalatos szabályainak a sérelmét (egyszerű többséggel elfogadott törvény általi derogációját) jelentené.

A Nemzeti Földalap célja a természeti erőforrások és különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, illetve a honos növény- és állatfajok védelme és megőrzése a jövő nemzedékei számára. Azonban a szabályozási hiányosságok

---

* Készítette: Széles Krisztina, joghallgató, DE-ÁJK

miatt nem kizárt, hogy az államadósság csökkentésére olyan mértékben fordítják majd a bevételeket, ami e célok megvalósítását veszélyeztetheti. Az AB szerint a Nemzeti Földalapba tartozó földterületek további értékesítése csak olyan mértékű lehet, amely még nem veszélyezteti az alap rendeltetésszerű működését.

Az Alkotmánybíróság felhívta a figyelmet a környezetjogban általánosan elfogadott elővigyázatosság elvére, melyet az államnak kell biztosítania annak érdekében, hogy a környezet állapotának romlása egy adott intézkedés következményeként ne következzen be. Az AB szerint a vizsgált szabályozásban bizonytalanság áll fenn a tekintetben, hogy az veszélyezteti-e az Nfatv.-ben foglalt célok érvényesülését, végső soron pedig az Alaptörvényben rögzített környezet és természet megóvásának kötelezettségét. Az AB rámutatott, hogy a szabályozás hiányossága éppen abból fakad, hogy nem zárja ki a Nemzeti Földalap céljainak megvalósítását veszélyeztető mértékű vagyonelvonást. Emiatt végső soron az Alaptörvényben rögzített környezet és természet megóvásának kötelezettsége is veszélybe kerül.

Az AB szerint nyilvánvaló, hogy az Nfatv. sarkalatos szabályainak érvényesülése nem rontható le minősített többséget nem igénylő költségvetési döntések sorozatával. A földalap hosszú távú fennmaradására és vagyonvesztésének elkerülésére jelenleg semmilyen szabály nincs. Emiatt a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos. Az Országgyűlés ezért mulasztásban megnyilvánuló alaptörvénytértést követett el. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság felhívta az Országgyűlést a mulasztás kiküszöbölésére, jogalkotási kötelezettségeinek teljesítésére. Ennek határidejét úgy állapította meg, hogy a 2019. évi költségvetés már ennek figyelembe vételével legyen elfogadható.

Források jegyzéke:

- A határozat szövege:
<http://www.alkotmanybirosag.hu/download.php?h=1932>
- http://index.hu/gazdasag/2017/10/17/ab_alkotmanyellenes_a_nemzeti_foldalap_vagyonat_erinto_szabalyozas/#
- <https://mno.hu/belfold/ab-mulasztasos-alkotmanysertes-a-foldalap-vagyonat-erinto-szabalyozasnal-2421900>
- <http://magyaridok.hu/belfold/az-ab-mulasztasos-alkotmanyellenesseget-allapitott-meg-2350339/>

KÚRIAI DÖNTÉS SZÜLETETT A TAO-TÁMOGATÁSOKRÓL*

Nyilvánosak a sportcélú társasági adókedvezmény útján megvalósuló támogatások adatai – mondta ki a Kúria október 25-én az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Nemzetgazdasági Minisztérium, valamint a Transparency International között folyó perben.

Tao 1x1

Hazánkban a látvány-csapatsportok támogatásának 2011. július 1-jétől hatályos szabályaival vette kezdetét ezen tao-támogatási forma – mely mellett egyéb, többek között a kultúrát, művészeteket pártoló típusok is jelen vannak – amelynek keretében a társasági adó alanya adókedvezmény igénybevételére jogosult a látvány-csapatsport (labdarúgás, kézilabda, kosárlabda, jégkorong és vízilabda, mely kör idén a röplabdával bővült) országos sportági szakszövetsége, annak tagjaként működő amatőr illetve hivatásos sportszervezet, a látvány-csapatsport fejlesztése érdekében létrejött alapítvány, valamint a Magyar Olimpiai Bizottság részére teljesített támogatás (juttatás) után.¹

Sikertörténet és bizonytalanságok

A sportot érintő társasági adókedvezményt sokan dicsérik jótékony hatásai miatt. Bevezetése óta a látvány-csapatsportágakban kétszázhatvanról háromszázötvenezerre emelkedett az igazolt – elsősorban utánpótláskorú – versenyzők száma, gyarapodott az ágazatban dolgozó szakemberek állománya is, továbbá háromszáz új hazai sportingatlan épült és csaknem ötszáz újult meg: mindez Szabó Tünde, az Emberi Erőforrások Minisztériumának sportért felelős államtitkára szerint a magyar sportfejlesztés egyik sikertörténetének tekinthető.² Az Európai Bizottság – amelynek jóváhagyása azért szükséges, hogy ne merüljön fel tiltott állami támogatás vagy más, az uniós jogszabályokat sértő intézkedés gyanúja – kezdetben hat évre engedélyezte a piaci szereplők társadalmi felelősségvállalásának ezen rendszerét, idén pedig ismét támogató döntést hozott, arra hivatkozva, hogy bár a támogatás államinak minősül,

---

* Készítette: *Kanyuk Petra Ágnes*, joghallgató, DE-ÁJK

¹ A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban Tao. tv.) 22/C. §.

² http://www.nemzetisport.hu/egyeb_egyeni/sportpolitika-a-cao-tamogatas-sikertortenet-nem-szunik-meg-2483513 (letöltés dátuma: 2017. október 27.)

objektív közérdeket szolgál, a rendszere pedig garantálja a támogatott célok megvalósítását és az azokkal arányos forrásfelhasználást.

A támogatási forma alkalmazása természetesen nem mentes a kezdeti bizonytalanságoktól. Ahogyan Gudra Tamás, a Magyar Labdarúgó Szövetség gazdasági vezetője is nyilatkozott, az országos szakszövetségek feladata, hogy sportágukban ellenőrizzék a pénzek felhasználását, az út jó, azonban még elég sok a feltárt szabálytalanság – ez pedig az olyan egyéb támogatott területek, mint a kultúra tekintetében sincs másképp. Az utóbbi időkben azonban megszorodtak a sportcélú támogatások tekintetében indult, közérdekű adatok megismerése iránti perek, melyekben vegyes döntések születtek a kért adatok kiadása és ezzel összefüggésben a támogatások jellegének megítélése kapcsán.

A kúriai döntésről

A legfrissebb és immár a legmagasabb hazai fórum által is elbírált ügyben a Transparency International – amely már korábbi jelentésében³ is a vizsgálta a rendszer átláthatóságát– a 'tao- pénzekkel' kapcsolatos 2011 és 2016 közötti adatok kiadását kérte a két minisztériumtól. A civil szervezet keresete elsőfokon elutasításra került, a bíróság döntésében részben adótitokra, részben pedig arra hivatkozott, hogy a kért adatok nem közérdekűek, az átlátható költségvetési gazdálkodáshoz nem szükséges az egyes gazdálkodó szervezetekre lebontva kiadni az adatokat.

Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 2016. októberétől ugyanis az adókedvezmények, jóváírások, a törvényben meghatározott célra nyújtott támogatások, valamint az ilyen kedvezményezett célra történő felajánlások esetében – így a kérdéses 'tao-pénzek' tekintetében is – valóban tágabban határozza meg az adótitok körét (az ugyanis kiterjed a támogatást nyújtó, a felajánló adózó megnevezésére, az általa igénybe vett adókedvezmény, jóváírás, valamint az általa juttatott támogatás, felajánlott adó vagy adóelőleg mértékére, továbbá a támogatott megnevezésére, a támogatott által kapott támogatás és a támogatott javára felajánlott adó vagy adóelőleg mértékére, Art. 53. §. 1a) bekezdése). Ennélfogva az összesített adatok továbbra is megismerhetők maradtak, az egy-egy adóalany általi támogatások adataival szemben: azok ugyanis a javaslatot tevő nemzetgazdasági miniszter indokolása szerint a magán- és üzleti szféra körébe is tartoznak, és mint ilyenek, konkrét jogszabályi előírás alapján is szükséges védettségük biztosítása. Az idézett jogszabályhely az adózás rendjéről szóló 2017-es törvényjavaslat szövegében is megtalálható (Art. javaslat 127. §. (2) bekezdése), az Országgyűlésnek október 24-én benyújtott, végleges és teljes verzió azonban nem tartalmazza azon – különböző

---

³ http://hvg.hu/itthon/20151022_Transparency_a_TAO_a_korrupcio_melegagya (letöltés dátuma: 2017. október 27.)

hírportálok által sokat idézett – rendelkezést, amely kifejezetten kizárná az adótitok közérdekű vagy közérdekből nyilvános adatként való megismerését.

A másodfokú bíróság a keresetet csupán annyiban utasította el, hogy nem kötelezte az adatkezelőket a támogatásokkal kapcsolatos egyes adatok – így például az adózó székhelyének, adószámának, számlaszámának – kiadására, annak egyébként helyt adva alapvetően azzal érvelt, hogy „az adótitok a közérdekű adatok megismerhetőségével szemben abszolút korlátként nem hivatkozható.” Az alperes minisztériumok a jogerős ítélet ellen a Kúriához fordultak felülvizsgálati kérelemmel, melyben az ítélet megsemmisítését, a kereset elutasítását és az elsőfokú ítélet jogerőre emelését kérték. Érvek soraiban többek között az elsőfokon hozott döntésben megállapítottakat – adótitok korlátja, valamint a közérdekuség hiánya – hozták fel, valamint arra hivatkoztak, hogy ezen érvek nem is tehetők mérlegelés tárgyává.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmeket elutasította és a jogerős ítéletet helyben hagyta. Döntésében kifejtette, hogy közérdekű és ekként nyilvános minden adat, amely az állam által a költségvetés terhére nyújtott kedvezményre vonatkozik, a bíróságok pedig mérlegelhetik és gyakran mérlegelik is az egyes ügyekben, hogy az egymással versengő jogok közül melyiknek adnak elsőbbséget, ahogyan ebben az ügyben a közérdekű adatok nyilvánosságát előbbre valónak ítélték meg, mint az adótitok védelmét. Ugyanakkor elutasítást nyert a felperes azon kérése, amely arra vonatkozott, hogy ne csupán 2016-ig, hanem a kereset teljesítéséig terjedő későbbi időszakra is adják ki részére a kért adatokat.

Források jegyzéke:

- <http://frsz.hu/kuria-hatarozat-minosites-megsemmisitese-es-jo-hirnev-serelme-targyaban>
- http://hvg.hu/itthon/20151022_Transparency_a_TAO_a_korrupcio_mel_egagya
- http://hvg.hu/kultura/20160509_tao_zenekar_hangverseny_bfz_fesztiva_lzenekar
- http://index.hu/gazdasag/2017/09/05/adotitok_torveny_eloterjesztes_tao/
- http://index.hu/sport/futball/2017/10/05/ujabb_ket_birosagi_itelet_mon_dta_ki_hogy_kozpenz_a_tao/
- http://magyarhirlap.hu/cikk/47351/Hamarosan_indul_a_tao2
- http://magyarhirlap.hu/cikk/76106/Kozel_ezer_futballpalya_epult_TAO_bol_az_elmult_ot_evben
- <http://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/hirek/meg-egyszerubb-lesz-az-adozas>

- http://www.nemzetisport.hu/egyeb_egyeni/sportpolitika-a-tao-tamogatas-sikertortenet-nem-szunik-meg-2483513
- http://www.parlament.hu/folyamatban-levo-torvenyjavaslatok?p_auth=9s8smVh2&p_p_id=pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8&p_p_lifecycle=1&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&pairproxy_WAR_pairproxyportlet_INSTANCE_9xd2Wc9jP4z8_pairAction=%2Finternet%2Fcpql%2Fogy_irom.irom_adat%3Fp_ckl%3D40%26p_izon%3D17994
- <http://www.parlament.hu/irom40/17994/17994.pdf>
- <https://ado.hu/rovatok/ado/kuria-nyilvanosak-a-tao-penzek>
- https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99600081.TV
- <https://www.vg.hu/gazdasag/hat-evig-maradhat-a-tarsasagi-adokedvezmeny-rendszer-485567/>

CIVIL TÖRVÉNNYEL KAPCSOLATOS NÉPSZAVAZÁS MEGEGEDHETŐSÉGÉRŐL DÖNTÖTT A KÚRIA*

Az ügy előzménye

Az új civil törvény előírja, hogy azoknak a szervezetek, amelyek egy évben 7,2 millió forintnál nagyobb támogatást kapnak külföldi forrásból, regisztrálniuk kell, és „külföldről támogatott szervezetként” kell feltüntetniük magukat. A Bizottság július 14-én felszólító levelet küldött az ügyben Magyarországnak, s úgy döntött, hogy jogi eljárást indít Magyarországgal szemben, mivel az ország nem teljesítette az EU szerződésnek a tőke szabad mozgására vonatkozó rendelkezéseiből eredő kötelezettségeit, és Magyarország megsérti az egyesülési szabadsághoz, a magánélet és a személyes adatok védelméhez való jogot is.

A népszavazást kezdeményezését egy magánszemély még 2017 nyár elején nyújtotta be, és maga a kérdés így hangzott: „Egyetért-e Ön azzal, hogy az Országgyűlés helyezze hatályon kívül a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló 2017. évi LXXVI. törvényt?”

---

* Készítette: Dr. Lovas Dóra, PhD hallgató, DE-ÁJK

A Nemzeti Választási Bizottság elutasította a civiltörvény (a külföldről támogatott szervezetek átláthatóságáról szóló 2017. évi LXXVI. törvény) hatályon kívül helyezésére irányuló népszavazási kezdeményezést. NVB kifogásolta a kérdés megfogalmazását, mivel véleménye szerint a törvény hatályon kívül helyezése kihatna a pénzmosás elleni küzdelemre, és ezt a kérdésre esetlegesen válaszoló állampolgár nem feltétlenül venné figyelembe, amikor a teljes törvény megsemmisítéséről dönt, valamint a népszavazásra bocsátott kérdés az egyértelműség követelményének sem felel meg.

A kérelmező felülvizsgálati kérelmében az NVB határozatának megváltoztatását kérte a népszavazási kérdés hitelesítése útján, mivel szerinte az NVB jogszabálysértően állapította meg, hogy a kérdésben nem tartható népszavazás. A kérelmező szerint a népszavazásra feltett kérdés egyértelmű. Felhossa az Alkotmánybíróság ítélezési gyakorlatát, amely szerint az egyértelműség követelményét megszorítóan kell értelmezni, amelynek során az egyértelműség érvényesüléséhez elkerülhetetlenül szükséges mértékre kell szorítani a népszavazás kezdeményezéséhez való jog korlátozását. Az NVB határozata egy többszörös feltételezésen alapuló megfontolással támasztja alá az egyértelműség követelményének megsértését, amely feltételezett sérelem nem szolgálhat alapjául a népszavazási kérdés hitelesítése megtagadásának

A kérelmező szerint emellett e követelményéből az sem következik, hogy a választópolgárnak a népszavazási kérdés minden távoli és közvetett összefüggését teljes körűen át kellene látnia az egyértelműség meglétének megállapítása érdekében.

A pénzmosásra vonatkozó NVB kételyek kapcsán a kérelmező megjegyzi többek között azt, hogy a törvény nem tartalmaz ún. "jogharmonizációs záradékot", ebből következően eleve nem a pénzmosás elleni európai uniós jogi aktusoknak való megfelelést valósítja meg.

Az uniós irányelvek Magyarország általi megfelelő átültetésnek vizsgálata az Európai Unió intézményeinek feladata, nem a választópolgárnak kell mérlegelnie. A kérelmező megállapítja azt is, hogy a pénzmosás elleni küzdelem célját a Törvényen kívül egyéb eszközök is szolgálják. Abban az esetben, ha a választópolgár úgy gondolja, hogy mindezek nem elegendők a pénzmosás elleni küzdelemhez, ezt a véleményét minden további nélkül kifejezheti a népszavazáson egy "nem" szavazat leadásával.

Mindezek alapján a kérelmező szerint az NVB az Nsztv. 11. §. (1) bekezdését megsértve állapította meg, hogy a kérdésben nem tartható népszavazás.

A Kúria döntése

A bíróság hitelesítette azt a népszavazási kérdést, amelyet korábban a Nemzeti Választási Bizottság elutasított. A Kúria végzése jogerős.

Az Nsztv. 9. § (1) bekezdése értelmében a népszavazásra javasolt kérdést úgy kell megfogalmazni, hogy arra egyértelműen lehessen válaszolni (ún. választópolgári egyértelműség), továbbá a népszavazás eredménye alapján az Országgyűlés el tudja dönteni, hogy terheli-e jogalkotási kötelezettség, és ha igen, milyen jogalkotásra köteles (ún. jogalkotói egyértelműség).

A Kúria megítélése szerint (amely a hivatalos honlapján közzétett tájékoztatóból kitűnik) a fenti kérdés megfelel a választópolgári egyértelműség követelményének, azaz arra egyértelműen lehet válaszolni. Az átláthatóság biztosítására irányuló célkitűzés magából a törvény-címből egyértelműen kitűnik, amely cím a népszavazásra feltenni szándékozott kérdés szövegének is részét képezi. Az átláthatóság magában foglalja a pénzügyi átláthatóságot is, így azt is – ami egyébként a törvény szövegében szerepel – hogy a törvény hozzájárul a pénzmosás elleni küzdelemhez. A Kúria szerint nincs sem olyan tényleges, sem olyan potenciális következmény, amely a kérdés feltevése alapján rejtve marad a választópolgár előtt.

A Kúria hangsúlyozza, hogy jelen eljárásban egyetlen szempontot vizsgált: a fenti kérdés választópolgári egyértelműségnek való megfelelőségét.

Források jegyzéke:

- Választási Bizottság 92/2017. számú határozata
- Kúria végzése: népszavazási ügyben hozott határozat bírósági felülvizsgálatára: Knk.IV.37.686/2017/3.
- <http://www.kuria-birosag.hu/hu/sajto/tajekoztato-orszagos-nepszavazasi-kerdes-hitelesiteserol-knkiv376862017-szamu-ugyben>
- <https://444.hu/2017/11/07/lehet-nepszavazni-a-civiltorvenyrol>
- <https://ugyved.hu/tartalom/176/kuria-lehetseges-nepszavazas-a-civil-torvenyrol>
- <http://magyarnarancs.hu/belpol/lehet-nepszavazas-a-civil-torvenyrol-107484>
- <http://24.hu/belfold/2017/11/07/lehet-nepszavazas-a-civiltorvenyrol-dontott-a-kuria/>

ÚJ JELENTÉS A PISA 2015-FELMÉRÉS EREDMÉNYEIRŐL: EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS PROBLÉMA-MEGOLDÁS*

Az OECD november 21-én tette közzé a 2015-ös PISA-felmérés eredményeit bemutató ötödik jelentését,¹ amelynek tárgyát ezúttal a diákok együttműködési és probléma-megoldási készségeinek vizsgálata képezte. A jelentés bevezetője szerint a kollaboráció jelentősége elsősorban abból fakad, hogy a munkáltatóknak olyan munkavállalókra van szükségük, akik képesek a munkájuk során felmerülő problémákat másokkal együttműködve megoldani. Ugyanakkor a munkahelyi együttműködés számos kihívással járhat, mivel a feladatok megosztása nem feltétlenül igazságos vagy hatékony, a csapattagok között felmerülő konfliktusok pedig további akadályai lehetnek az eredményes probléma-megoldásnak: éppen ezért szükséges a kollaborációra már az iskolapadban úgy tekinteni, mint önálló készségre.

A felmérés eredményei alapján az OECD-tagországok közül Szingapúr, valamint Japán diákjai teljesítettek a legjobban az együttműködő probléma-megoldás terén. Az együttműködés eredményessége összefügg a vizsgált alaptantárgyak (olvasás, matematika és természettudományok) terén nyújtott teljesítménnyel, ugyanakkor egyes tagállamok – így az Egyesült Államok, Japán, Korea vagy Ausztrália – diákjai a tanulmányi pontszámokhoz viszonyítva is kiemelkedő eredményt értek el a kooperáció területén. Valamennyi OECD-tagország eredményeit összesítve a diákok 28%-a tekinthető alulteljesítőnek; közülük 6% a legalacsonyabb kompetenciaszintet sem érte el. A legmagasabb szintet a diákok 8%-a érte el: a legjobban teljesítő Szingapúrban ugyanakkor ez az érték 21%. Az eredmények arra is rámutattak, hogy az alaptantárgyakhoz hasonlóan, a lányok az együttműködés területén is általánosságban jobban teljesítenek, mint a fiúk: a nemek közötti különbség valamennyi tagország átlagában 29 pont volt.

Magyarország vonatkozásában a felmérés eredményei rávilágítanak az oktatási rendszer strukturális hiányosságaira: a magyar diákok az 500 pontos OECD-átlagnál lényegesen alacsonyabb, 472 pontos eredményt értek el a kooperatív probléma-megoldás területén. A magyar diákok 37,3%-a alulteljesítőnek bizonyult – közülük 8,7% nem érte el a legalacsonyabb kompetenciaszintet sem – a legmagasabb szintet ugyanakkor mindössze 3,3%-nak sikerült elérnie. Míg a nemek közötti különbség tekintetében Magyarország nem tér el számottevően az OECD-átlagtól, addig a diákok és iskoláik társadalmi-gazdasági helyzete és a négy vizsgált területen (a három

---

* Készítette: Dr. Szilágyi Dániel, PhD hallgató, DE-ÁJK

¹ <https://www.oecd.org/education/pisa-2015-results-volume-v-9789264285521-en.htm>
(letöltés dátuma: 2017. november 26.)

alaptantárgy, illetve a kooperáció területén) elért pontszámok között valamennyi OECD tagállam közül Magyarországon volt a leginkább jelentős összefüggés. Ezt az eredményt árnyalja a jelentés azon megállapítása, amely szerint az egyes diákok egyéni élethelyzete Magyarországon sokkal kevésbé határozza meg a pontszámokat, mint az iskolák státusza: vagyis a lényeges különbségek hátterében a magyar oktatási rendszer egészének egyenlőtlensége – az elit iskolák és a legszegényebb kistéleplések intézményei közötti távolság – áll.

Ahogy a jelentéssel foglalkozó hvg.hu cikk is rámutat,² a magyar iskolák egyik legnagyobb problémája az a rendszerszintű gyakorlat, hogy míg az általános iskolák a túlsúlyolt alaptantervben szereplő, döntően lexikális jellegű tananyag átadására helyezik a hangsúlyt, addig a középiskolai felvételi vizsgák sokkal inkább a diákok készségeit hivatottak felmérni: azok tehát, akik alternatív tantervű képzésben vehetnek részt, illetve az iskola mellett különórákra járhatnak, a többséghez képest lényeges előnyben vannak. A felmerült problémák pedig idővel visszaköszönnek majd a magyar diákok munkahelyi teljesítményében is: ez pedig a globális munkaerőpiacra való belépés akadályá is lehet.

Források jegyzéke:

- <https://www.oecd.org/education/pisa-2015-results-volume-v-9789264285521-en.htm>
- http://hvg.hu/elet/20171121_Ez_az_igazi_tragediaja_a_magyar_iskolanak_uj_elemzesek_a_PISA_2015rol

---

2

http://hvg.hu/elet/20171121_Ez_az_igazi_tragediaja_a_magyar_iskolanak_uj_elemzesek_a_PISA_2015rol (letöltés dátuma: 2017. november 26.)

ÖSSZEFOGLALÓ MINDEN IDŐK LEGZÖLDEBB KLÍMAKONFERENCIÁJÁRÓL*

Az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményének 23. éves ülésére november első két hetében (2017. november 6-17.) került sor Bonnban. A bonni tanácskozás soros elnöki tisztséget ugyan a Fidzsi-szigetek töltötte be, de mivel a Csendes-óceáni szigetállam nem tudott megrendezni egy ekkora konferenciát, ezért Németország átvállalta tőle a feladatot. A konferenciát azért rendezték éppen Bonnban, mert ott működik az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezményének (UNFCCC) titkársága. A tanácskozáson 195 ország 25 ezer küldöttje tárgyalt arról, hogy miként lehet elérni a globális felmelegedést okozó üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését, és hogyan kell beszámolni a nemzeti kibocsátás-csökkentési vállalások teljesítéséről.

A konferencia az első nagyszabású nemzetközi klímavédelmi tanácskozás volt, amióta a francia fővárosban 2015-ben elfogadták az éghajlatváltozás megfékezését célzó erőfeszítések nemzetközi összehangolásáról szóló Párizsi megállapodást.

A konferencia nyitó napján felszólaló Fidzsi miniszterelnök szerint az idei környezeti katasztrófák – hurrikánok, árvizek, erdőtüzek, aszály és élelmiszerhiány – árnyékában még inkább erősíteni kell a vállalt kibocsátás-csökkentési terveket, ahelyett, hogy visszalépnénk – utalva ezzel például a nagykibocsátó USA kihátrálására az Egyezményből. A Párizsi klímaegyezmény fő célkitűzése, hogy a Föld légkörének középhőmérséklete ne növekedjen 2 Celsius fokot meghaladó mértékben az iparosodás előtti szinthez képest. A cél teljesítéséhez az egyezmény részesei nemzeti, tagállami vállalásokat tesznek az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentéséről.

Angela Merkel szerint a Párizsi Megállapodás csak a kezdet, és már most látni, hogy az eddigi vállalások nem lesznek elegendők. Németország legfőbb célkitűzése, hogy 2050-ig csaknem teljesen átálljon a klímasemleges működésre, de a nemzetközi klímavédelmi törekvésekhez is hozzá kívánnak járulni. Franciaország a megállapodás sikeréhez valamennyi széntüzelésű erőművének bezárásával kíván hozzájárulni. Emmanuel Macron az Európai Unió tagállamok összefogását sürgette, kiemelve hogy az EU-nak az egyezményből távozó Egyesült Államok helyére kell lépnie.

A „Károk és Veszteségek” (azaz az éghajlatváltozás miatt bekövetkező elkerülhetetlen károk) finanszírozása központi téma volt a konferencián. A fejlett országok továbbra sem állapodtak meg abban, hogy milyen és mekkora pénzügyi forrásokat tudnának erre felajánlani, sőt, az Európai Unió és Ausztrália bejelentette, hogy ennek a pénzügyi kérdésnek a megvitatása nem a

---

* Készítette: Horváth Bettina, joghallgató, DE-ÁJK

klímátárgyalásokhoz tartozó ügy, ugyanis a szélsőséges éghajlati események nem mind az ember okozta éghajlatváltozás következményei. A Pre-2020 tárgyalások (azaz a Párizsi Megállapodás hatályba lépése előtti évek cselekvési terve) szintén megakadtak: a fejlődők továbbra is ambiciózusabb vállalásokat követeltek a fejlettektől, ezen országok nagyobb történelmi felelősségére hivatkozva az éghajlatváltozás előidézését illetően.

A megállapodásban az is szerepel, hogy egy új pénzügyi eszköz, a legkevésbé fejlett államokat támogató alap (LDCF) révén az ipari államok anyagilag támogatják a fejlődő országokat abban, hogy minél jobban tudjanak alkalmazkodni az éghajlat változásához.

A német kormány már a tanácskozás első napján bejelentette, hogy további 100 millió eurót (31 milliárd forint) fizet be az alapba. Így 240 millió euróval Németország az LDCF legnagyobb befizetője. Az alapból eddig 67 ország kapott támogatást mintegy 500 millió euró értékben. Barbara Hendricks német környezetvédelmi miniszter kiemelte, hogy a párizsi klímaegyezmény megváltoztathatatlan, újratárgyalására nincs mód, és mindenkinek a végrehajtásra kell összpontosítani, mert a globális klímakatasztrófa elkerülésére nem sok időnk maradt. Az afrikai és ázsiai államok képviselői hozzászólásaikban kritikusabban fogalmaztak, sürgős cselekvést szorgalmaztak. Álláspontjuk szerint elméleti viták és konferenciák helyett az eddigi megvalósításoknál jelentősen több konkrét lépésre van szükség.

A klímakonferencia egyik jelentős vitapontja volt az úgynevezett Fejlődő Kis Szigetországok (Small Island Developing States, SIDS) helyzete, mivel ezek az államok rendkívül sérülékenyek a klímaváltozás okozta környezeti hatásokra. Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) szerint ezeket az országokat extrém módon fenyegeti a hirtelen változó és heves időjárás, a tengerszint növekedése és a fertőző betegségek terjedése, mindhez szervesen hozzájárul a globális felmelegedés is. A beszélgetést a COP23-at rendező ország, a Fidzsi-szigeteki Köztársaság kezdeményezte, mivel ő is közvetlenül veszélyben van, hiszen a SIDS-hez tartozik, amely az ENSZ besorolása szerint listázza a legfejletlenebb szigetországokat. Ezek az államok jellemzően nagyon szerencsétlen természeti adottságokkal rendelkeznek, már ami a klímaváltozás okozta problémákat illeti:

- kicsi a népességük, de rohamosan növekszik,
- korlátozottak a természeti erőforrásaik,
- sérülékenyek a természeti katasztrófákkal és a gazdasági sokkhatásokkal szemben,
- a nemzetközi kereskedelemtől extrém módon függenek.

A klímaváltozás egészségügyi hatásait megoldani kívánó tervezet, amely arra irányul, hogy a szigetországokat felszereljük és megismertessék a túléléshez szükséges egészségügyi tudással és technológiával. A tervezet szerint a fejlett, gazdag országok feladata, hogy segítsenek a szigeteknek, az ideális

pedig az lenne, ha megháromszoroznák a nemzetközi támogatást. Ez soknak tűnik, pedig egyáltalán nem az: a klímaváltozás egészségügyi hatásainak mérséklésére egyelőre az egész klímaköltségvetés mindössze 1,5 százalékát csoportosítják. De nem kizárólag a SIDS-országok vannak veszélyben, ha a globális felmelegedés egészségügyi problémáit nézzük, a légszennyezettség és a stressz miatt fokozott veszélyben vannak a fejlett országok lakói is. Jó példa erre az, hogy jelenleg mintegy 300 millió ember asztmás a világon, az extrém hőhullámok miatt azonban a betegség sokkal inkább előre törhet majd a jövőben.

Egyértelmű tehát, hogy nem kizárólag a növekvő tengerszinttel vagy az egyre pusztítóbb viharokkal kell számolnunk, hanem a klímaváltozás hosszabb távú, az egészségre vonatkozó aspektusaival is. Ez a WHO szerint azt jelenti, hogy 2030-ig évente körülbelül 2-4 milliárd dollárba kerül majd az, hogy a klímaváltozás közvetlen egészségügyi következményeit mérsékeljük.

A tanácskozás elnöke az esemény záró napján úgy értékelte, hogy sikeres volt az ENSZ 23. klímakonferenciája, amelyen ugyan csak előkészítették a klímavédelmi egyezmény végrehajtási előírásait, hiszen a teljes szabálykönyvet 2018 decemberében fogadják el a COP 24-en, amelyet a lengyelországi Katowicében rendeznek meg, miután az ENSZ októberben kiadja jelentését, arról, hogy tartható-e a vállalt maximális hőmérsékletnövekedés.

Források jegyzéke:

- <http://greenfo.hu/hirek/2017/11/06/most-dolhet-el-a-klimaegyezmeny-sorsa>
- <http://greenfo.hu/hirek/2017/11/19/a-23-klimakonferencianak-is-vege>
- <http://greenfo.hu/hirek/2017/11/07/mindannyian-egy-kenuban-evezunk-a-greenfo-tudositoja-a-bonni-cop23-rol>
- <http://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/society/20171023STO86613/eghajlatvaltozas-a-cop23-klimakonferencia-fo-celkituzesei-video>
- <http://www.origo.hu/tudomany/20171105-nagyszabasu-klimavedelmi-konferencia-kezdodik-hetfon-nemetorszagban.html>
- <http://vilag.transindex.ro/?hir=32545>
- <http://enhat.mekh.hu/index.php/2017/11/20/23-ensz-klimakonferencia-nem-elegsegesek-az-eddigi-vallalások/>
- <http://www.alternativenergia.hu/parizsi-klimaegyezmeny-elkezdodott-az-ensz-23-klimakonferenciaja/81351>

ÚJRA TERÍTÉKEN A BREXIT-KÉRDÉS?!*

Már-már elülni látszottak a Brexitről szóló folyamatos híradatok, amikor nemrég ismét egy esetleges Brexit-szavazás lehetőségét rebesgető hírek láttak napvilágot. Mind ismerjük a közelmúlt Brexittel kapcsolatos történéseit. A döntés, miszerint a britek többsége népszavazáson az EU-ból való kilépésre voksolt, eldönteni látszott a kérdést, úgy úgy tűnt, hogy a szavazás eredményének megfelelően a további események is determináltakká váltak. De akkor miért került ismét napirendre az Egyesült Királyság kilépése az Európai Unióból?

A Survation – az egyik legnagyobb brit közvélemény-kutató cég – legfrissebb felmérése szerint a britek többsége, pontosabban „jelentős relatív többsége” tart az EU-tagság megszűnésétől. A megkérdezettek mintegy 35%-a tart attól, hogy az Unióból való kilépést követően a személyes anyagi helyzete rosszabbra fog fordulni. A válaszadók 41%-a nyilatkozott akként, hogy félelemmel tekint az EU-tagság utáni időszakra, mivel nem teljes mértékben tisztázottak még jelenleg a tagság megszűnésének feltételei. A felmérés szerint a választók többsége szeretné, ha a kilépés feltételrendszeréről később megkötendő szerződésről is népszavazáson fejezhetnék ki az álláspontjukat a társadalom tagjai. Az aggályok érthetőek, hiszen abban a valószínűnek tűnő helyzetben, ha a kilépés feltételeiről szóló megállapodás értelmében az Egyesült Királyság csak – különböző jogcímenek teljesítendő – jelentős pénzüsszegek megfizetésével válhat ki az EU-ból, akkor értelemszerűen ezen összegek előteremtése közvetett vagy akár közvetlen módon kihatással lesz a britek személyes anyagi körülményeire is (pl.: esetlegesen megnövekedő adóterhek).

Az utóbbi napokban ráadásul a közvélemény is élesen támadni kezdte a brit vezetést, ugyanis elmaradt az áttörés, amelyet Theresa May brüsszeli tárgyalásától várt az ország, és természetesen a világ is. Az európai bizottság elnökével folytatott egyeztetésén az értesülések szerint közeledtek ugyan az álláspontok, de végső megállapodásra nem kerül sor a két fél között. A megbeszélés azért volt igazán jelentős, mert ekkor alapozták volna meg a tervek szerint a kiválás pontos feltételeit a december 14-én kezdődő EU-csúcsot megelőzően, ahol is a tagállamok hivatalosan is áldásukat adják a Brexitre.

A közhangulatnak szintén nem kedvezett az Európai Bizottság azon tájékoztatása sem, miszerint az előirányzott menetrenddel ellentétben 2023-ban London mégsem viselheti majd az Európa kulturális fővárosa címet. A

---

* Készítette: Gaál Szilvia, joghallgató, DE-ÁJK

közlemény indoklása lényegében arról szólt, hogy kulturális főváros csak EU-tag, vagy tagjelölt és az Európai Gazdasági Térség tagországainak valamely városa lehet. A Brexittel pedig London 2019-től immár egyik feltételnek sem fog megfelelni. Kissé azonban sántít az érvelés, hiszen e címet többek között már Isztambul és Reykjavík is magáénak mondhatta korábban.

Mindeközben pedig a Facebook és a Twitter is, engedve a politikai nyomásnak, hozzájárult ahhoz, hogy adatokat szolgáltatson annak érdekében, hogy a hatóságok kivizsgálhassák azt az orosz propagandát, amely állításuk szerint a népszavazás eredményét befolyásolta. Míg a Facebook és a Twitter is az elkövetkező hetekre ígérte az adatszolgáltatást, a Google is ígéretet tett arra, hogy a rendelkezésére álló eszközökkel segítségek nyújt a vádbeli cselekmények felderítéséhez és a tényleges történet tisztázásához.

Mik a reális kilátások?

Az jövőre vonatkozó kilátások latolgatásakor nem hagyható figyelmen kívül az a tény, hogy a brit végek első számú kereskedelmi partnere maga az Európai Unió. A kiválás tényével pedig ezen gazdasági, kereskedelmi kapcsolatok alapjaiban fognak megváltozni. Kiválván az EU nyújtotta belső piacból és vámunióból, kereskedelmi kapcsolatok nehezkesebbé és bonyolultabbá válása várható, emellett természetesen áremelkedéssel is számolni kell majd a határokon átnyúló ügyletek esetében. Ha pedig Nagy-Britannia vissza kívánja állítani a kedvező export – és import feltételeket, az ezeket biztosító szabadkereskedelmi egyezményeket magának kell majd megkötnie.

Mindent összevetve tehát a jelenlegi Brexit helyzet nem kimondottan biztató, de még mindig nem kőbe vésett, az elkövetkező tárgyalások miatt az még mindenképpen képlékeny állapotú. Azt minden bizonnyal kijelenthetjük, hogy Nagy-Britannia kilépése az Európai Unióból igen komoly kihatással lesz a brit élet majd minden területére. A küszöbön álló jelentős változások miatt pedig teljes mértékben érthető a nyugtalan légkör.

Források jegyzéke:

- <https://mno.hu/kulfold/johet-az-ujabb-brexitnepszavazas-2431582>
- http://hvg.hu/gazdasag/20171204_Brexit_most_a_brit_orszagreszek_est_ek_neki_a_londoni_kormanyrak?utm_expid=1324304-23.8USXuGWPRhWtdjJmATShwQ.0&utm_referrer=http%3A%2F%2Fhvg.hu%2Fcimke%2FBrexit
- http://hvg.hu/vilag/20171123_A_Brexitel_bukjak_a_britek_az_Europa_kulturalis_fovarosa_cimet_is

---

SZERZŐINK FIGYELMÉBE

A Közjavak folyamatosan várja a maximum 20.000 karakter terjedelmű, a folyóirat profiljába illeszkedő tanulmányokat (a szerkesztőbizottság döntése alapján ennél hosszabb terjedelmű tanulmányok megjelenésére is sor kerülhet). A kéziratok megküldése előtt javasoljuk a formai követelményekre vonatkozó szabályok áttanulmányozását. A megjelentetni kívánt tanulmányokat a szerkesztőbizottság részére az alábbi e-mail címre kérjük megküldeni: bartha.ildiko@law.unideb.hu

Formai követelmények:

A tanulmányokat a Times New Roman betűtípusban, 12-es betűmérettel, 1,5 sortávolsággal, sorkizártan kérjük elkészíteni.

Hivatkozási rendszerre vonatkozó követelmények:

A szerkesztőbizottság kéri a szerzőket, hogy amennyiben lehetőség van rá, a tanulmányokat egyfelől a hagyományos szövegekőzi lábjegyzettel ellátott formátumban, valamint az elektronikus megjelentetést elősegítő sorkőzi hivatkozásokat tartalmazó változatban is szíveskedjenek elkészíteni. Utőbbi esetében az alábbi formátumot javasoljuk:

1. Amennyiben a forrás nyilvános weboldalon is teljes terjedelemben elérhető (pl. egy hatályos törvénytőveg), akkor a wordbe ágyazott hiperhivatkozással (a hiperlinket a szővegben a forrásra egyértelműen utaló szóhoz vagy szókapcsolathoz rendeljük hozzá).

Példa:

"Az információszabadság lényege, hogy a társadalom tagjainak joga van a közérdekű adatokat (Infotv. 3. § 5.) megismerni, betekinteni az ezekkel kapcsolatos dokumentációba."

Amennyiben tudományos irodalmi forrást hivatkozunk meg ezzel a módszerrel, a hiperlink alatt csak olyan elérhetőséget adjunk meg, amely a közlemény bibliográfiai adatait is teljeskörűen tartalmazza és a szerzői jogi követelményeknek megfelelően lett közzétéve. Amennyiben ez nem lehetséges, a 2. pontban ismertetett hivatkozási formát alkalmazzuk.

2. Ha nem érhető el (vagy nem teljes terjedelemben) a forrás nyilvános weboldalon, a forrást a megfelelő szővegrész után szőgletes zárőjelben jelöljük meg, az alábbi formai szabályok szerint hivatkozva:

Könyveknél:

[Sivák József–Vigvári András (2012): *Rendhagyó bevezetés közpénzügyek tanulmányozásába*. Budapest: Complex]

Tanulmánykötetben, gyűjteményes kötetben megjelent szövegek esetében:

[Mickiewicz, Ellen (2000): Institutional Incapacity, the Attentive Public, and Media Pluralism in Russia. In: Richard Gunther, Richard Mughan, Anthony (eds.): *Democracy and the Media*. Cambridge: Cambridge University Press., pp. 85–121.]

Folyóiratban megjelent tanulmány esetében:

[Selck, J. Torsten (2004): On the Dimensionality of European Union Legislative. In: *Journal of Theoretical Politics*. Vol. 16., No. 2. April, pp. 203–222.]

Hetilapokban/napilapokban megjelent, szerző nélküli írások hivatkozása:

[Közös rendszer – felkészült irányítás (2011). In: *Szabadhajdú Városi Hetilap*, 2011. 21. évf. 42. sz. (12. 20.) 4–5. old.]

Mindegyik fenti esetben az alábbiak szerint kérjük a pontos oldalszám megjelölését, amennyiben szükségessé válik: magyar szakirodalomnál „34–54. old.” és angol szakirodalomnál „pp. 34–54.”

Kérjük, hogy a szerzők a tervezett tanulmány részét képező képeket, ábrákat vagy táblázatokat is külön dokumentumban is küldjék el (ábrák és táblázatok esetében olyan formátumban, amelyben lehetséges ezek szerkesztése - diagramoknál excelben).

© 2018 MTA-DE Közszolgáltatási Kutatócsoport.

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a szerzők írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható.

Idézni, szöveges tartalmat átvenni csak a forrásra való hivatkozással szabad.